Debbie Bookchin: Η Υπόσχεση της Άμεσης Δημοκρατίας & το Παράδειγμα των Κούρδων (Βίντεο)

Η ομιλία της Debbie Bookchin στο B-Fest 7 στην εκδήλωση "Η Υπόσχεση της Άμεσης Δημοκρατίας & Το Παράδειγμα των Κούρδων" έλαβε χώρα στις 27 Μαϊου 2018. Στο πάνελ συμμετείχαν επίσης οι Sven Wegner (Διεθνιστικό Κέντρο Δρέσδης) και ο Yavor Tarinski (TRISE, περ. Βαβυλωνία).

(Μετάφραση: **Κώστας Σαββόπουλος**, Υποτιτλισμός: **Τάσος Αβούρης**)

[youtube id="AhNxuvcADOw"]

Είναι μεγάλη μου χαρά και τιμή να είμαι εδώ μαζί σας έστω και απομακρυσμένα και λυπάμαι που δεν μπορώ να είμαι εκεί αυτοπροσώπως. Ενημερώθηκα ιδιαιτέρως ότι συγκεντρώνεστε στην Αθήνα την κοιτίδα της δημοκρατίας στη Δύση και κάνετε κάτι που η καπιταλιστική κοινωνία βρίσκει αυξανόμενα απειλητικό: να συναντιέστε πρόσωπο με πρόσωπο για να συζητήσετε, να διαφωνήσετε, να γιορτάσετε, να βιώσετε τη μουσική και τις τέχνες και να ανταλλάξετε ιδέες. Προεικονίζετε, για να χρησιμοποιήσω αυτή τη λέξη που γίνεται δημοφιλής τα τελευταία χρόνια, μια ελεύθερη, ανοιχτή και δημοκρατική κοινωνία και το γεγονός ότι αυτό συνιστά τέτοια απειλή λέει κάτι πολύ σημαντικό για την κατεύθυνση που θέλει να μας πάει ο καπιταλισμός.

Ο πατέρας μου, το 'φόβητρο της κοινωνίας', Murray Bookchin ήταν πολύ ανήσυχος με αυτό που έλεγε "μορφές ελευθερίας" – ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να προσδώσουν έκφραση στις μοναδικές πανανθρώπινες ικανότητές τους να είναι

δημιουργικοί και ηθικοί και ουσιαστικά τροφοδότες του φυσικού κόσμου. Πέρασε 60 χρόνια σκεπτόμενος για το πώς θα εξαλείψει την κυριαρχία και πως θα δημιουργήσουμε μια οικολογική και απελευθερωμένη κοινωνία.

Μια από τις κεντρικές ιδέες, που ήταν πρωτοπόρος τον 20ο αιώνα, ήταν ότι η καταπίεση δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική εκμετάλευση σημαντικό, όπως αυτό το ζήτημα συνεχίζει να είναι. Έδωσε έμφαση στο ότι μια πιο ριζική αλλαγή πρέπει να λάβει χώρα για να μπορέσουν οι άνθρωποι να εκφράσουν αληθινά την ελευθερία τους. Πρέπει να καταργήσουμε κάθε μορφή κυριαρχίας με βάση το φύλο, την εθνικότητα, την ηλικία και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ακόμα και η ιδέα της κυρίαρχης φύσης που μας έχει αφήσει μια κληρονομιά οικολογικής καταστροφής πηγάζει από την πραγματική κυριαρχία του ενός πάνω στον άλλο.

Άρα πρέπει να υπερβούμε τις προκλήσεις ενάντια στον καπιταλισμό. Πρέπει να προκαλέσουμε όλα τα είδη της κυριαρχίας και της ιεραρχίας καταρχάς για να εξαλείψουμε τη σκληρή στάση που έχουμε απέναντι στη φύση, αλλά επίσης γιατί μόνο με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργήσουμε κοινωνίες που είναι πραγματικά δημοκρατικές και ελευθεριακές. Για να το κάνουμε αυτό πρέπει να αντιμετωπίσουμε την εξουσία του έθνους-κράτους, γιατί αυτά τα είδη καταπίεσης της ψυχοκοινωνικής εξουσίας βασισμένης στην κοινωνική θέση έχουν επιβληθεί από το κράτος.

Τα κράτη θεσμοθετούν τα συστήματα κυριαρχίας και επιβάλλουν καταναγκαστικά συστήματα διακυβέρνησης. Πώς θα αντιμετωπίσουμε την τεράστια δύναμη του έθνους-κράτους; Άνθρωποι σε όλη την υφήλιο απαντούν στην ερώτηση αυτή αποφασιστικά **με οριζόντια οργάνωση,** δημιουργούν κοινότητες και κοινωνικά κέντρα, συνεργάζονται και εκδημοκρατίζουν χώρους εργασίας και σιγά σιγά, χρησιμοποιώντας την συνδιασμένη ισχύ όλων αυτών των δραστηριοτήτων του κοινωνικού κινήματος για να αρχίσουν να παίρνουν πολιτική δύναμη σε τοπικό επίπεδο στους δήμους, δημιουργούν νέους πολιτικούς θεσμούς, δημοτικές συνελεύσεις μπορούν να δώσουν πίσω τη δύναμη της λήψης αποφάσεων στους

ανθρώπους της περιοχής.

Ο πατέρας μου έγραφε για τη δύναμη αυτού που αποκαλούσε '**Ελευθεριακός Δημοτικισμός**' ή '**Κομμουναλισμός**' για πολλές δεκαετίες και σε πολλά βιβλία και άρθρα, συμπεριλαμβανομένης και μιας σειράς δοκιμίων που είμαι πολύ χαρούμενη να βλέπω ότι μόλις βγήκαν στα ελληνικά στο βιβλίο 'Η Επόμενη Επανάσταση – Λαϊκές Συνελεύσεις και η προοπτική της Άμεσης Δημοκρατίας'.

Σε αυτή τη δουλειά του περιγράφει πως η πολιτική του ελευθεριακού δημοτικισμού είναι η καλύτερη ελπίδα μας για θεμελιώδη και μεταμορφωτική κοινωνία. Επικρίνει τις αποτυχίες των προηγούμενων κινημάτων τόσο των αναρχικών όσο και των σοσιαλιστικών. Έτσι, από αυτά τα δοκίμια και από το βιβλίο του "Η Οικολογία της Ελευθερίας" μπορείτε να αποκτήσετε ένα πολύ πιο ολοκληρωμένο επιχείρημα σχετικά με το γιατί η δημοτική/κομμουναλιστική πολιτική είναι μια καλή ιδέα από οτιδήποτε μπορώ να πω σε λίγα λεπτά.

Αλλά θα ήθελα να χρησιμοποιήσω αυτά τα λίγα λεπτά μου για να υπογραμμίσω γιατί πιστεύω ότι αυτό το κίνημα είναι τόσο πολύ σημαντικό και γιατί όλοι αναρχικοί, σοσιαλιστές, φεμινίστριες, περιβαλλοντολόγοι, ακτιβιστές ΛΟΑΤΚΙ και όποιος ενδιαφέρεται για το μέλλον του πλανήτη και τη σημαντικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πρέπει να ενταχθεί στη νέα αυτή δημοτική (κομμουναλιστική) πολιτική και να διαδραματίσει έναν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωσή της, έτσι ώστε να μεγιστοποιεί τις πιθανότητες επιτυχίας και ελαχιστοποιεί τις πιθανότητες να αφομοιωθεί.

Παρά τις αντίθετες απόψεις ανθρώπων όπως ο Σλάβοϊ Ζιζέκ η ιστορία έχει αποδείξει επανειλημμένα ότι η κατάληψη της κρατικής εξουσίας δεν αποτελεί συνταγή δημοκρατίας. Ξανά και ξανά, τα πολιτικά κινήματα που έχουν αντισταθεί στα αυταρχικά καθεστώτα έχουν γίνει τα ίδια καταναγκαστικές απρόσκοπτες γραφειοκρατίες τη στιγμή που ανέλαβαν την κρατική εξουσία, μειώνοντας αυτούς που τις στήριξαν σε μια απρόσωπη μάζα που, αν είναι τυχεροί, δίνουν μια στάμπα επικύρωσης μερικές φορές

σε αποφάσεις που έγιναν μακριά από αυτούς.

Ωστόσο, εκείνοι που απέρριψαν εξ ολοκλήρου ή απέφυγαν να δουλέψουν σε πολιτικούς θεσμούς βρέθηκαν επίσης περιθωριοποιημένοι. Η επιμονή των αναρχικών να παραμείνουν έξω από τις αίθουσες εξουσίας δημιούργησε μια αποτελεσματική πολιτική αντίστασης αλλά πρέπει να κάνουμε κάτι περισσότερο από το να αντισταθούμε. Χρειαζόμαστε μια πολιτική μετασχηματισμού.

Η δημοτική/κομμουναλιστική πολιτική γεφυρώνει αυτούς τους δύο πόλους, τον μαρξιστικό και τον αναρχικό, με έναν τρίτο τρόπο:

Απορρίπτει την αντιπροσωπευτική δημοκρατία υπέρ της άμεσης δημοκρατίας. Αξιοποιεί τον αυθορμητισμό και τη ζωντάνια των κοινωνικών κινημάτων δίνοντάς τους μια πολιτική φωνή, δίνοντας στους ανθρώπους στα κινήματα δύναμη στην αρένα των πολιτών. Μετατρέπει κάθε γειτονιά σε δημόσιο φόρουμ όπου οι άνθρωποι μπορούν να συγκεντρωθούν σε κοινοτικές συνελεύσεις για να συναντηθούν, να μιλήσουν, να αποφασίσουν και να εφαρμόσουν τις αποφάσεις που γι'αυτούς έχουν μεγαλύτερη σημασία στις γειτονιές τους και στις πόλεις τους. Και καθώς ο δήμος μεγαλώνει, μπορεί όλο και περισσότερο να αμφισβητήσει και να πάρει την εξουσία μακριά από το έθνος-κράτος.

Όταν δημιουργούμε οργανισμούς σε τοπικό επίπεδο, όπου οι απλοί άνθρωποι μετατρέπονται σε πολιτικούς δρώντες στην καθημερινή ζωή, αντισταθμίζουμε όχι μόνο τη εξουσία του έθνους κράτους, αλλά και μετατρέπουμε τους εαυτούς μας από παθητικά όργανα του καπιταλισμού σε ελεύθερους πολίτες. Δημιουργούμε κοινότητα, αναγνωρίζουμε τους συμπολίτες μας όχι από τους τίτλους εργασίας τους αλλά από τους γείτονές μας, ως ανθρώπους που έχουν κοινό ενδιαφέρον να διατηρήσουν τις κοινότητές μας πράσινες βιώσιμες και υγιείς. Αναθεωρούμε την πόλη, τον δημοτικό χώρο και το όργανο της δημοκρατίας – τη λαϊκή συνέλευση – ως τον τόπο όπου βρίσκουμε την εκπλήρωση και την αίσθηση του κοινού σκοπού.

Ο κομμουναλισμός εξυμνεί τη δύναμη των τοπικών συνελεύσεων να μεταμορφώνουν και με τη σειρά τους να μεταμορφώνονται από μια όλο και περισσότερο διαφωτισμένη ιδιότητα του πολίτη. Και νομίζω ότι αυτή η διαλεκτική, μεταξύ του ατόμου και της συνέλευσης είναι πολύ σημαντική διότι σήμερα είναι σαφές ότι υπάρχουν πολλοί τόποι όπου σε αυτή την ιδιότητα του πολίτη δεν δίνεται αρκετός χώρος και όπου ο φόβος και οι φοβίες είναι ισχυρές.

Πρέπει μόνο να δούμε την αυξανόμενη παλίρροια του εθνικισμού που σαρώνει πολλές χώρες στην Ευρώπη ή την εκλογική περιφέρεια που εξέλεξε τον Donald Trump ως πρόεδρο των Η.Π.Α. για να φανεί ότι αυτό είναι αλήθεια. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η εκπαίδευση είναι τόσο σημαντική σε ατομικό και κοινοτικό επίπεδο. θα πρέπει να συναντιόμαστε με τους συντρόφους μας σε ομάδες μελέτης και να διαβάζουμε την πολιτική θεωρία και την ιστορία, εκπαιδεύοντας τον εαυτό μας, κοιτάζοντας το παρελθόν για να βεβαιωνόμαστε ότι δεν θα επαναλάβουμε τα ίδια λάθη στο μέλλον. Και πρέπει να εκπαιδεύουμε τους γείτονές μας συζητώντας συγκεκριμένα ζητήματα της κοινότητας ως μέρος μιας λεπτομερούς πλατφόρμας, βασισμένης στις αρχές μιας οικολογικής και ηθικής οικονομίας και μιας δέσμευσης για ατομική και συλλογική ελευθερία.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο πρέπει να εξετάσουμε τη δημοτική πολιτική ως μακροπρόθεσμο έργο.

Ένα τέτοιο πολιτικό πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμους στόχους όπως η παύση των κατασχέσεων ενυπόθηκων δανείων, η ανάκτηση δημόσιων χώρων, η εφαρμογή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η δημιουργία ομοσπονδιών/συνεταιρισμών που ανήκουν σε εργαζόμενους, όπως π.χ. αυτές που αναπτύσσονται από τον Συναιτερισμό Jackson, στο Τζάκσον του Μισισίπι, στον αμερικανικό νότο. Πρέπει όμως να περιλαμβάνει και μακροπρόθεσμους στόχους, όπως η επέκταση των περιβαλλοντικών και συνεργατικών οικονομικών εγχειρημάτων σε μια ολοένα και πιο οικολογική και ηθική οικονομία και η δημιουργία συνομοσπονδιών που θα επιτρέψουν στους δήμους να

συνεργαστούν για την αντιμετώπιση ευρύτερων περιφερειακών και ακόμη και παγκόσμιων ζητημάτων χωρίς την ανάγκη κεντρικής κρατικής εξουσίας.

Και τελικά, αυτό σημαίνει την επιλογή υποψηφίων για δημοτικό αξίωμα. Αλλά για να αποφύγουμε τις παγίδες των παραδοσιακών πολιτικών κομμάτων, πρέπει να επιμείνουμε ότι οι υποψήφιοί μας δεν είναι αντιπρόσωποι, αλλά μάλλον απεσταλμένοι εκπρόσωποι για τις συνελεύσεις των οποίων τις απόψεις εκφράζουν. Το νικητήριο αξίωμα να μην δίνει δικαίωμα στον υποψήφιο να λαμβάνει τις δικές του αποφάσεις. Αλλά να ψηφίζονται σε μια πλατφόρμα που να δημιουργείται από τη συνέλευση, να δίνουν μέρος των μισθών τους στη συνέλευση, να τηρούν τον κώδικα δεοντολογίας που συντάσσεται από τη συνέλευση, να είναι απολύτως διαφανείς και να ανταποκρίνονται στη συνέλευση. Και εν τέλει να μπορούν να ανακληθούν από τη συνέλευση εάν δεν τηρούν τις επιθυμίες της. Έτσι, η εξουσία συγκατοικεί με τη συνέλευση, τον λαό, την κοινότητα, και όχι το άτομο που εδράζει στο δημοτικό γραφείο της πόλης.

Είναι λοιπόν η ώρα να ανακτήσουμε τον όρο «πολιτική» για να εννοήσουμε τη δραστηριότητα της αυτοκυριαρχίας που αναλαμβάνουμε όταν συναντιόμαστε πρόσωπο με πρόσωπο για να πάρουμε αποφάσεις σχετικά με τις ανησυχίες μας και τις κοινότητές μας. Ο κομμουναλισμός απαιτεί να αποκαταστήσουμε την ιδέα της πολιτικής στις θεμελιώδεις της προελεύσεις, αυτό που ο Αριστοτέλης θεωρούσε την υψηλότερη έκκληση των ανθρώπων: να αλληλεπιδρούμε στην *πόλις* ως ελεύθεροι πολίτες για να χαρτογραφήσουμε το κοινό μας πεπρωμένο. Μαζί διαμορφώνουμε την ιδανική κοινωνία μας, σε μια διαδικασία που μας απελευθερώνει για να εκφράσουμε την αρετή του πολίτη που μας έχει στερηθεί τόσο πολύ καιρό.

Εάν φαίνεται σαν ένα απόμακρο όνειρο, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι αυτό το ιδεώδες της αρετής του πολίτη αντικατοπτρίζεται σε μερικές από τις πιο μεταμορφωτικές και επαναστατικές στιγμές της ιστορίας, όταν πολίτες συναντήθηκαν δημιούργησαν δημοκρατίες και πήραν την εξουσία στα χέρια τους,

από την Παρισινή Κομμούνα του 1871, στις αναρχικές κολλεκτίβες της επαναστατικής Ισπανίας μέχρι τις τοπικές συνελεύσεις της Νέας Αγγλίας. Αυτοί οι θεσμοί λαϊκής εξουσίας, αυτό που η Hannah Arendt αποκαλούσε 'τον χαμένο θησαυρό της επαναστατικής παράδοσης', θα πρέπει να γίνει το θεμέλιο του ακτιβισμού μας.

Πιο πρόσφατα έχει εκφραστεί στις κοινότητες των Ζαπατίστας στην Τσιάπας του Μεξικού και στο σχέδιο δημοκρατικής συνομοσπονδίας στην επικράτεια γνωστή ως Ροζάβα, στη βόρεια Συρία η οποία έχει περίπου το μισό του μεγέθους της Ελλάδας. Στη Ροζάβα, πιο γνωστή ως **Δημοκρατική Ομοσπονδία της Βόρειας Συρίας,** οι Κούρδοι δημιούργησαν ένα πολιτικό σύστημα λαϊκών συνελεύσεων από τα κάτω το οποίο κατοχυρώνει τις αξίες της μη-ιεραρχίας, της απελευθέρωσης των γυναικών, της εθνοτικής πολυφωνίας, της θρησκευτικής ανοχής και της άμεσης δημοκρατίας και σημαντικότερα της οικολογικής διαχείρισης.

Τα 96 άρθρα του κοινωνικού συμβολαίου της Ροζάβα εγγυώνται σε όλες τις εθνοτικές κοινότητες το δικαίωμα να διδάσκουν και να διδάσκονται στη γλώσσα τους. Κατήργησαν τη θανατική ποινή και υποχρεώνουν τους κοινοτικούς οργανισμούς να εργαστούν για την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου. Απαιτούν ότι οι γυναίκες θα αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 40% κάθε εκλογικού σώματος και συμμετέχουν ως συνδιαμορφωτές σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης. Εξασφαλίζουν στη νεολαία το δικαίωμα να συμμετέχει ενεργά στη δημόσια και πολιτική ζωή και σημαντικότερα προωθούν μια φιλοσοφία οικολογικής διαχείρισης που καθοδηγεί όλες τις αποφάσεις για τον πολεοδομικό σχεδιασμό, την οικονομία και τη γεωργία.

Το πιο σημαντικό, όπως είμαι βέβαιη ότι πολλοί από εσάς γνωρίζετε, είναι ότι η περιοχή της Ροζάβα διέπεται από ένα αποκεντρωμένο πολιτικό σύστημα στο οποίο κάθε μέλος της κοινότητας έχει ισότιμο λόγο στις λαϊκές συνελεύσεις που ασχολούνται με τα θέματα της γειτονιάς και των πόλεων. Έτσι, η ροή της εξουσίας εξέρχεται προς τα πάνω, από το επίπεδο των κοινοτήτων γειτονιάς, όπου συναντιούνται Κούρδοι, Γιεζίντι, Τουρκμενιστάνοι, Συριοι, πρώην Άραβες και κάθε μέλος της

κοινότητας, στα περιφερειακά συμβούλια, έπειτα στα συμβούλια πόλης και εν τέλει ολόκληρων περιοχών.

Είναι ένα παράδειγμα άμεσης δημοκρατίας, με την πραγματική έννοια του όρου, και η βαθιά ανθρώπινη απήχησή της αποδεικνύεται από την έντονη δέσμευση που βλέπουμε στους άνδρες και τις γυναίκες μαχητές της Ροζάβα για να την υπερασπιστούν.

Και μέχρι που ο Τούρκος δικτάτορας Ερντογάν διέλυσε τις κουρδικές πόλεις της νοτιοανατολικής Τουρκίας πριν από δύο χρόνια, υπήρχε ένα παρόμοιο σύστημα και εκεί. Τώρα ο Ερντογάν που έχει αποθρασυνθεί, έχοντας καταλάβει το κατά κύριο λόγο κουρδικό καντόνι του Αφρίν στη Συρία απειλεί άλλες Κουρδικές περιοχές της Συρίας και του Ιράκ. Και νομίζω ότι αυτός είναι ένας τεράστιος κίνδυνος που απειλεί να καταπνίξει ένα από τα πιο σημαντικά και οραματικά πολιτικά κινήματα από την Ισπανία του ’36.

Μπαίνω λοιπόν σε τόση λεπτομέρεια για να κάνω έκκληση προς τους ανθρώπους εδώ να εμπλακούν περισσότερο στην υποστήριξη της Ροζάβα. Οι συντριπτικές δυνάμεις του νεοφιλελευθερισμού έχουν καταβάλλει πολλούς από εμάς όσον αφορά την αντιμετώπιση καθημερινών εγχώριων ζητημάτων. Αλλά η άνοδος του φασισμού και των ανησυχητικών τάσεων του σε παγκόσμιο επίπεδο απαιτεί να δείξουμε αλληλεγγύη στους ανθρώπους που αγωνίζονται ενάντια σ’ αυτές τις δυνάμεις και επιδιώκουν έναν τόσο νέο τρόπο πολιτικής που είναι τόσο αυθεντικός που ουσιαστικά επανεφευρίσκουν την έννοια της πολιτικής. Και το γεγονός ότι οι γυναίκες διαδραματίζουν έναν τόσο πρωταρχικό ρόλο σε αυτό το πρόγραμμα το καθιστά ακόμη πιο σημαντικό.

Είναι ένα κίνημα που όλοι όσοι θεωρούν τους εαυτούς τους φεμινιστές πρέπει να υποστηρίζουν με όλη τη δύναμη και τη δέσμευση που διαθέτουν επειδή αποτελεί ένα μεγάλο παράδειγμα μετατόπισης της ίδιας της φύσης της πολιτικής. Πρέπει να ζητήσουμε μποϋκοτάζ στις πωλήσεις Τούρκικων όπλων και να ασκήσουμε πιέσεις στους εκπροσώπους μας να κάνουν το ίδιο

επιμένοντας σε μποϋκοτάζ στον τουρισμό τους, επιμένοντας ότι οι χώρες μας και οι αρχηγοί, οι πολιτικοί αρχηγοί να σταματήσουν τις παραδόσεις όπλων στη Τουρκία και τις μελλοντικές πωλήσεις πρέπει να επιμείνουμε στην κλήση και εκπροσώπηση των Κούρδων της Ροζάβα σε τυχόν ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις στη Συρία ζητώντας την απελευθέρωση του φυλακισμένου ηγέτη των Κούρδων Abdullah Öcalan και την επανάληψη ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ της τουρκικής κυβέρνησης και των Κούρδων στην Τουρκία.

Είναι αδύνατο να τονίσουμε πόσο σημαντική ιστορικά είναι αυτή η στιγμή, αυτό το κίνημα είναι στη Ροζάβα. Σίγουρα δεν έχουμε τόσες πολλές επαναστατικές στιγμές τόσο μεγάλες όσο και συγκροτημένες, όπως αυτή, και δεν μας 'παίρνει' να την αφήσουμε να συντριβεί.

Κάθε μήνα υπάρχουν ολοένα και πιο τρομερά νέα σχετικά με το πώς ο καπιταλισμός καταστρέφει τη Γη. Πρόσφατα υπάρχουν αναφορές ότι τα ρεύματα των ωκεανών απειλούνται με τρόπους που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα σημείο ανατροπής στο οποίο η μη αναστρέψιμη θέρμανση θα οδηγήσει σε εξαιρετικά ψυχρά καιρικά φαινόμενα στην Ευρώπη, απερήμωση σε μέρη της Αφρικής και πλημμύρες στις ανατολικές ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών.

Καταλαβαίνω γιατί οι άνθρωποι και ειδικά οι νέοι, θα ήθελαν να αποκλείσουν κάποιες από αυτές τις πληροφορίες. Καμία γενιά δεν πρέπει να αναγκάζεται να φέρει το βάρος που έχει επιφέρει η γενιά μου στη δική σας. Το βάρος της κυριολεκτικής διάσωσης του πλανήτη. Αλλά αυτό είναι το βάρος που έχει πέσει σε σας και με φέρνει πίσω στην αρχή των παρατηρήσεών μου. Το να διασώσουμε τον πλανήτη και να δημιουργήσουμε νέες πολιτικές είναι άρρηκτα συνδεδεμένα δεν πρέπει να το αντιλαμβανόμαστε απλώς ως μια ακόμη αγγαρεία, πρέπει να είναι μια πράξη εορτασμού μια πράξη επανεφεύρεσης της κοινής αίσθησης της κοινότητας της δύναμης της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας βοήθειας που μας στερήθηκε για πάρα πολύ καιρό.

Καθώς γιορτάζετε την αξιοσημείωτη δημιουργικότητα που εμφανίζεται στη μουσική, την τέχνη και τις ιδέες που συζητήθηκαν κατά τις ημέρες αυτού του φεστιβάλ, σας παρακαλώ να προωθήσετε αυτή την ιδέα στις πολιτικές σας δραστηριότητες τις επόμενες εβδομάδες και μήνες να το πάρετε στις γειτονιές και τις πόλεις σας δημιουργώντας ένα ριζοσπαστικό δημοτικό κίνημα χρησιμοποιώντας το παράδειγμα των ακτιβιστών σε μέρη όπως η Βαρκελώνη, η Μπολόνια και το Τζάκσον του Μισισιπή και αυξανόμενα σε άλλες πόλεις της υφηλίου, όπου ακόμη και εκεί και παντού, ακόμα και στην κοιλιά του κτήνους οι πολίτες ανακαλύπτουν νέους τρόπους να ενδυναμώσουν τον εαυτό τους σε τοπικό επίπεδο και να καλλιεργήσουν προγράμματα και υποψηφίους που θα φέρουν αυτές τις ιδέες προς τα εμπρός.

Αυτή είναι μια ευκαιρία όχι μόνο να σώσουμε τον πλανήτη αλλά να σώσουμε την ανθρωπότητα μας. Σας στέλνω όλες τις καλύτερες ευχές και αλληλεγγύη σε αυτή τη σημαντική προσπάθεια.

Σας ευχαριστώ.

Eyal Weizman: Η Αρχιτεκτονική ως Πολιτική Παρέμβαση

Eyal Weizman

Ο Eyal Weizman είναι Ισραηλινός βραβευμένος αρχιτέκτονας, ιδρυτής του Forensic Architecture. Το ***Σάββατο 26 Μάη*** *θα μιλήσει στα πλαίσια του B-FEST στην εκδήλωση με τίτλο "****Η Αρχιτεκτονική του Πολέμου: Πόλεις, Βία & Εντοπισμός****".*

Ο Weizman είναι καθηγητής Χωρικού & Οπτικού Πολιτισμού, διευθυντής του Ερευνητικού Κέντρου Αρχιτεκτονικής στο Goldsmiths, παν/μιο του Λονδίνου. Συγγραφέας πολλών

βιβλίων με κύριο ενδιαφέρον την αρχιτεκτονική ως πολιτική παρέμβαση και τον ρόλο της πειθαρχίας στο σύγχρονο αστικό πεδίο πολέμου. Ιδρυτικό μέλος της ομάδας Decolonizing Architecture Art Residency στη Δυτική Όχθη της Παλαιστίνης.

Ιδρυτής της ανεξάρτητης ερευνητικής ομάδας ***Forensic Architecture****, η οποία χρησιμοποιεί εργαλεία της αρχιτεκτονικής για να εντοπίσει στον χώρο κρατικά εγκλήματα. Χρησιμοποιώντας σύγχρονες τεχνολογίες επιτήρησης και εντοπισμού, χαρτογράφησης και ανάλυσης του χώρου «αντιστρεφει» το βλέμμα και τη χρήση τους, από εργαλεία κρατικής βίας σε αποδείξεις των κρατικών, πολιτικών, περιβαλλοντικών εγκλημάτων και παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αποδείξεις αυτές παρουσιάζονται στη δημόσια σφαίρα σε πολιτικά και νομικά φόρα ενώ χρησιμοποιούνται συχνά από δικαστήρια, διεθνείς οργανισμούς και οργανώσεις ανθρ. δικ/των. Στο B-FEST, μαζί με τους Χριστίνα Βαρβία και Στέφανο Λεβίδη από το Forensic Architecture, θα παρουσιαστούν συγκεκριμένα ευρήματα και αποτελέσματα των ερευνών τους.*

Μεταξύ των βιβλίων του Eyal Weizman βρίσκεται το πρόσφατο Forensic Architecture: Violence at the Threshold of Detectability (2017) καθώς και τα Hollow Land: Israel'sArchitecture of Occupation, The Conflict Shoreline: Colonialism as Climate Change, Mengele's Skull. Στα ελληνικά κυκλοφορεί το Μέσα από τοίχους, εκδ.Τοποβόρος (2011).

Παρακάτω παραθέτουμε το απόσπασμα από τη συνέντευξη με τον Eyal Weizman, που πραγματοποιήθηκε από τον αρχιτέκτονα Yesomi Umolu:

Yesomi Umolu: Η βασική ιδέα που μου έχει μείνει από τη ζωή μου ως αρχιτέκτονας είναι ότι η αρχιτεκτονική είναι εγγενώς αφηγηματική -δηλαδή, ότι πρέπει να χρησιμοποιείται για να διατυπώνει ένα συγκεκριμένο και, πιο σημαντικά, κριτικό επιχείρημα πέρα από την απλή της λειτουργικότητα. Είναι ξεκάθαρο ότι το έργο σας θίγει αυτή την όψη του δομημένου περιβάλλοντος, επικεντρώνοντας στους τρόπους που η

αρχιτεκτονική μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να υπηρετεί συγκεκριμένες πολιτικές και κοινωνικές αξίες. Γιατί ελκύεστε από αυτό το πλαίσιο σκέψης;

Eyal Weizman: Η αρχιτεκτονική και η ερευνητική αρχιτεκτονική προϋποθέτουν ότι κάποιος έχει πάρει μια πολιτική θέση. Δεν υπάρχει αρχιτεκτονική πρόταση που μπορεί να είναι έξω από αυτό. Αν νομίζουμε το αντίθετο, τότε χάνει τη δραστικότητα και το νόημα της. Άρα πρέπει να κατανοήσουμε το γεγονός ότι η αρχιτεκτονική συνεπάγεται την ενεργή τοποθέτηση εντός του υπάρχοντος συσχετισμού δυνάμεων που αποκαλούμε πολιτική. Επίσης, είναι σημαντικό να εκτιμήσουμε την φαρμακολογική διάσταση της αρχιτεκτονικής -φαρμακολογική επειδή είναι και δηλητήριο και θεραπεία. Όπως κάθε τεχνολογία, αν το σκεφτούμε με όρους παραγωγής πραγμάτων, υποκειμενικοτήτων και κοινωνικοτήτων στον κόσμο, η αρχιτεκτονική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καλύψει διαφορετικούς σκοπούς.

Δεν υπάρχει τίποτα εγγενώς κατασταλτικό ή απελευθερωτικό σε έναν αρχιτεκτονικό σχηματισμό. Ανησυχώ πολύ για τις θέσεις που αντιλαμβάνονται την αρχιτεκτονική ως μέσο ελευθερίας ή καταστολής. Στην πραγματικότητα, νομίζω ότι όσο περισσότερο θες να δράσεις για να απελευθερώσεις κάτι, τόσο περισσότερο χρειάζεται να ψάξεις στην άβυσσο των χειρότερων αρχιτεκτονικών δυνατοτήτων και στις πιο έντονες καταστάσεις αδικίας ή επιβολής βίας. Εδώ είναι που η φαρμακολογική διάσταση της αρχιτεκτονικής γίνεται χρήσιμη -όσο περισσότερο εμβαθύνεις στο δηλητήριο, τόσο πιθανότερο είναι να βρεις τη θεραπεία.

Για παράδειγμα, η δουλειά μου με τους Sandi Hilal και Alessandro Petti στο γραφείο μας στο Beit Sahour που ονομάζεται **Αποαποικιοποίηση της Αρχιτεκτονικής**, εξετάζει βασικά το πιο κατασταλτικό άκρο της αρχιτεκτονικής. Μελετούμε πώς το δομημένο περιβάλλον χρησιμοποιείται ως μήτρα ελέγχου, ως η στερεοποίηση και η αστικοποίηση του βλέμματος, και ως η υποδομή μιας άδικης μοιρασιάς. Σήμερα βρισκόμαστε σε μία θέση όπου χρειάζεται να φανταστούμε το δυνατό μέλλον της Παλαιστίνης. Μέσω της δουλειάς μας, καταλήξαμε ότι αντί να

ακολουθήσουμε το μονοπάτι της αναζήτησης μιας αγροτικής ουτοπίας -τη ρομαντική ανάμνηση της Παλαιστίνης που χάθηκε το 1948, και σε κάποιο βαθμό και το 1967- χρειάζεται να εμβαθύνουμε στον πυρήνα του μέσου της καταπίεσης ώστε να αναδυθεί μια νέα πραγματικότητα.

Για αυτό χρησιμοποιούμε τους ίδιους τους οικισμούς, αυτές τις κοινότητες που στην πραγματικότητα είναι αποικίες σε κατειλημμένα εδάφη, ως το αποτύπωμα του μετασχηματισμού. Μέσω του δικτύου θεσμών, δημόσιων υπηρεσιών, και στρατιωτικών βάσεων που συγκροτούν τη σπείρα του ελέγχου, είναι που μπορούμε να βρούμε τα νέα κοινωνικά και πολιτικά κοινά στην Παλαιστίνη. Ακριβώς μέσω αυτής της ευρείας κλίμακας αναστροφής είναι που φανταζόμαστε έναν κόσμο στον οποίο τίποτε δεν χρησιμοποιείται για τον σκοπό που αρχικά σχεδιάστηκε. Άρα η ιδέα μας είναι να ανατρέψουμε αντί να διαγράψουμε και να ξεκινήσουμε από την αρχή.

Umolu: Με ενδιαφέρον ανακάλυψα ότι το τρέχον ερευνητικό σας σχέδιο, η *Εγκληματολογική Αρχιτεκτονική* (Forensic Architecture), δανείζεται το όνομά του από μια υπάρχουσα επαγγελματική κατηγορία: τον εγκληματολόγο αρχιτέκτονα. Όμως, όπως με τις περισσότερες άλλες δουλειές σας, αντιστρέφετε το νόημα του όρου. Μπορείτε να μας μιλήσετε για το ενδιαφέρον σας για την εγκληματολογική έρευνα και την αρχιτεκτονική ως ξεχωριστές οντότητες, και γιατί η εγκληματολογική αρχιτεκτονική έγινε εύστοχο θέμα για εσάς;

Weizman: Ναι, ο αρχιτέκτονας που κάνει εγκληματολογική έρευνα είναι συνήθως ένα μηχανικός δομικών έργων που συμβουλεύει το δικαστήριο σε διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με αποτυχίες και ελαττώματα κτιρίων, συνήθως σε ασφαλιστικές διαφορές. Ανασχηματίσαμε και ανασκευάσαμε το νόημα του όρου επειδή βρήκαμε τεράστια δυνατότητα σε αυτόν να προωθήσουμε τον αρχιτεκτονικό λόγο. Από τη μια, η αντίληψή μας για την εγκληματολογική έρευνα δεν είναι η ίδια με αυτή που βρίσκεται στην υπηρεσία του νόμου.

Στην πραγματικότητα, ξεθάψαμε το αρχικό νόημα ανασυγκροτώντας τη γενεαλογία του όρου “forensics” -επιστρέφοντας στην έννοια ως “η τέχνη της αγοράς (του φόρουμ)”. Οι αγορές συγκροτούνται γύρω από τα υλικά στοιχεία των ζωών και των πόλεών μας· είναι οι χώροι γύρω από τους οποίους πολιτικές αποφάσεις και μερικές φορές θεωρητικές θέσεις πρέπει να παρθούν ή να συζητηθούν. Σε αυτή τη σφαίρα, υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα ισότητας ανάμεσα στους ανθρώπους και στα πράγματα. Με την ιδέα της εγκληματολογικής αρχιτεκτονικής κατανοούμε την πολιτική ως ζήτημα εν κινήσει, αυτό που αποκαλώ “πλαστική πολιτική”, ή, διαφορετικά, ως ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνικοπολιτικές δυνάμεις συνεχώς αναδιπλώνονται σε επίσημες οργάνωσεις.

Η αρχιτεκτονική είναι πολιτική μόνο χάρη στη δυναμική της φύση. Όλα τα κτίρια και οι πόλεις βρίσκονται υπό συνεχή μετασχηματισμό. Το γεγονός της αρχιτεκτονικής είναι ο τρόπος που η υλικότητά της την αναδιοργανώνει σε σχέση με τις μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικές συνθήκες. Οι πόλεις αλλάζουν μέσα σε μεγάλες χρονικές περιόδους, αλλά τα κτίρια συνεχώς μετασχηματίζονται -οι σκεπές γέρνουν, οι τοίχοι παίρνουν κλίση, η μπογιά σπάει- και αυτά εγγράφονται στο περιβάλλον, το οποίο είναι επίσης πολιτικό. Τα τείχη αλλάζουν πορεία, οι πόλεις διαστέλλονται και συστέλλονται. Είναι η ενέργεια της αλλαγής που μπορεί να διαβαστεί πολιτικά. Δεν με ενδιαφέρει να αναλύω την αρχιτεκτονική ως ένα στατικό πράγμα, γιατί δεν είναι.

Αυτή η προσέγγιση τόσο της εγκληματολογικής έρευνας όσο και της αρχιτεκτονικής μας φέρνει σε αυτό που πιστεύουμε ότι είναι ο μόνος τρόπος να εξελιχθεί η αρχιτεκτονική έρευνα στο σήμερα. Πιστεύω ότι ο τελική συνθήκη -η ασυμπτωτική συνθήκη της αρχιτεκτονικής- είναι η εγκληματολογία. Μεγάλο μέρος της αρχιτεκτονικής έρευνας “μιλάει στο κενό” για να παραθέσω τον τίτλο του βιβλίου του Adolph Loos. Αλλά, με τη δουλειά μας, μέσα από τον εξονυχιστικό έλεγχο του νομικού πλαισίου και την εξέταση σε αντιπαραβολή, υπάρχει εκεί ένα μοντέλο μέσα στο οποίο τα υλικά στοιχεία του κόσμου (η αρχιτεκτονική, ο

αστισμός και οι πόλεις) μπορούν να συζητηθούν συνεκτικά.

Αν και η μεγάλη δημόσια συζήτηση εντός διάφορων πτυχών της αμερικανικής πανεπιστημιακής κοινότητας είναι, το εάν η αρχιτεκτονική αναπτύσσεται από το κέντρο -από μια συνεχή συζήτηση με την ίδια της την εθιμοτυπία και κληρονομία, από τον Βιτρούβιο και το Παλλάδιο μέχρι και το σήμερα- αντιθέτως, η δική μας εργασία εκκινεί στην περιφέρεια, από τα άκρα της αρχιτεκτονικής και μέσω της επαφής και της τριβής της με άλλους κλάδους. Κατά συνέπεια, η εγκληματολογική αρχιτεκτονική χρειάζεται να ιδωθεί όχι μόνο ως μια πράξη διευθέτησης γύρω από το παρελθόν, αλλά επίσης ως κάλεσμα για δημιουργία της αγοράς μέσα στην οποία η αρχιτεκτονική έρευνα μπορεί να αντηχήσει -εκεί όπου μπορεί να αναπτυχθεί η συζήτηση και να παρθούν αποφάσεις. Αυτές είναι οι πολιτικές κοινότητες.

Η έρευνα δεν έχει νόημα και επιρροή χωρίς την αγορά στην οποία μπορεί να εκφραστεί, να διαγωνιστεί, να αντιπαρατεθεί και να αρθρωθεί. Οπότε χρειάζεται να καταλάβουμε ότι μέρος της αποστολής της εγκληματολογικής αρχιτεκτονικής είναι να επεκτείνει, εφεύρει και κατασκευάζει συνεχώς και συγχρόνως νέες αγορές για το μέλλον. Αυτή είναι, βέβαια, και μια σχεδιαστική εργασία στην οποία φανταζόμαστε νέες φυσικές μορφές, χωρίς να χρειάζεται να είναι όπως οι ρωμαϊκές αγορές, αλλά προτιμότερα να λειτουργούν σε ευρύτερη κλίμακα και φάσμα παρέμβασης. Μπορεί να είναι δίκτυα κοινωνικών και πολιτικών θέσεων. Να επεκτείνουν, συναινούν και αναδιατυπώνουν τη συνδεσιμότητά τους.

Umolu: Πώς μπορείτε να αφαιρείτε την πολιτική σας θέση από την αντικειμενικότητα αυτών των δεδομένων και από το γεγονός ότι θα παρουσιαστούν στο ουδέτερο περιβάλλον ενός δικαστηρίου; Ή, αντιθέτως, μήπως προσπαθείτε συνεχώς να εισάγετε μια στρατευμένη θέση στην όλη δημιουργική διαδικασία;

Weizman: Εδώ έχουμε ένα παράδοξο που νομίζω ότι το θέτετε πολύ καλά. Για να παρέχουμε μια γνώμη ειδικού στο δικαστήριο, πρέπει να προσποιηθούμε αντικειμενικότητα. Αν γνωρίζουν ότι

έχεις μια στρατευμένη θέση, τότε γίνεται δύσκολο να πείσεις το δικαστήριο ότι μπορείς να παραδώσεις μια αποστασιοποιημένη γνώμη. Σε αυτό το κομμάτι της υπηρεσίας μας, προσπαθούμε να είμαστε όσο πιο επαγγελματίες μπορούμε.

Φυσικά, η απόφαση να εισχωρήσουμε σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον βασίζεται στην πολιτική μας αφοσίωση και στα πολιτικά μας κίνητρα. Οπότε η επιλογή να δουλέψουμε στη Γουατεμάλα εκπροσωπώντας τις κοινότητες Ixil του τομέα El Quiché στα δυτικά βουνά της χώρας, που υπέστησαν γενοκτονία από τον στρατό της Γουατεμάλας, ο οποίος υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ και τους Ισραηλινούς ομολόγους τους, είναι η μια πολιτική υπόθεση από μόνη της.

Umolu: Ένα πράγμα που με γοήτευε καθώς παρακολουθούσα την πρακτική σας τα τελευταία χρόνια είναι ότι σας ενδιαφέρει να βλέπετε την αρχιτεκτονική σε ένα διευρυμένο πεδίο. Τι σας οδήγησε στην επινόηση του όρου "ερευνητική αρχιτεκτονική" και στην ίδρυση του Κέντρου Ερευνητικής Αρχιτεκτονικής (CRA) στο Goldsmiths;

Weizman: Το Κέντρο Ερευνητικής Αρχιτεκτονικής δημιουργήθηκε από την προσπάθεια διάφορων καθηγητών στο Goldsmiths να βάλουν την αρχιτεκτονική στο πρόγραμμα σπουδών, αλλά με διαφορετικό τρόπο από το πώς διδάσκεται στις αρχιτεκτονικές σχολές, έχοντας συνειδητοποιήσει ότι η χωρική και αστική θεωρία είχαν γίνει το κοινό πλαίσιο μέσω του οποίου παίρνει σχήμα συχνά η διεπιστημονική έρευνα. Για πολλούς από εμάς στο Κέντρο, η αρχιτεκτονική προσέφερε μια κρίσιμη και επιστημονική αρένα μέσω της οποίας διαφορετικά είδη γνώσης μπορούσαν να παραχθούν και ανταλλαχθούν. Από τότε που δέχτηκα τη θέση, και μαζί με μια ομάδα συνεργατών, προσπάθησα να εισάγω μια εναλλακτική στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική εκπαίδευση που δεν έχει ως κέντρο τον σχεδιασμό, αλλά περισσότερο χρησιμοποιεί την αρχιτεκτονική γνώση με διαφορετικούς τρόπους.

Η αρχιτεκτονική μας επιτρέπει να παρεμβαίνουμε και να ανοίγουμε λανθάνοντα ζητήματα που υπάρχουν για καιρό ανάμεσα

σε διάφορους κλάδους της γνώσης. Γι’ αυτόν τον λόγο, η αντίληψή μας για την αρχιτεκτονική ή για την αρχιτεκτονική έρευνα δεν είναι συνδεδεμένη με μια σχεδιαστική πρόταση, με τον τρόπο που η συμβατική έρευνα στην αρχιτεκτονική καταπιάνεται, όπου για να διευκολυνθεί καλύτερη παρέμβαση σε ένα μέρος, οι αρχιτέκτονες μελετούν αυτό, το γενικότερο πλαίσιο του, και μετά καθορίζουν τις συνθήκες για να λάβει χώρα ο σχεδιασμός.

Στο CRA, κόβουμε το νήμα που οδηγεί αποκλειστικά και μόνο από την έρευνα στον σχεδιασμό και ανοίγουμε διαδρομές κάθε είδους ώστε η αρχιτεκτονική γνώση και σκέψη να λειτουργεί στον κόσμο. Η αντίληψή μας για την αρχιτεκτονική δεν είναι ότι ολοκληρώνεται και σχηματοποιείται σε ένα κτίσμα, αλλά ότι το κτίσμα αντανακλά ένα πολύ ευρύτερο πεδίο διάδρασης και δυνάμεων.

Umolu: Μιλάτε για την ανάγκη ανάληψης ενεργής θέσης, όταν καλείτε σε μια πρακτική βασισμένη στην έρευνα. Γιατί αισθάνεστε ότι αυτό είναι απαραίτητο;

Weizman: Όταν ιδρύσαμε το CRA, το δυναμικό του δεν αποτελούταν μόνο από αρχιτέκτονες. Στην πραγματικότητα, η πλειονότητα όσων δραστηριοποιούνται και σε μεταπτυχιακό και σε διδακτορικό επίπεδο ήταν καλλιτέχνες, κινηματογραφιστές, επιμελητές και άλλοι άνθρωποι που προσπαθούν να διερευνήσουν το παρόν μέσω της χωροταξίας. Βρεθήκαμε μαζί επειδή αντιληφθήκαμε τον πολιτικό χώρο που σχηματίζει το επίκεντρο της έρευνάς μας. Με τον τρόπο που δουλεύουμε, πρέπει να πάρουμε μια αντάρτικη ή ενεργή θέση, για να φτάσουμε στα γεγονότα του ζητήματος με το οποίο είμαστε πολιτικά παθιασμένοι.

Αν η γενική αντίληψη είναι ότι ένας επιστήμονας ή ένας ερευνητής πρέπει να αναπτύξει μια αντικειμενική θέση σε σχέση με την έρευνά του, τα γεγονότα, και το νόημά τους, τότε, παραδόξως, πιστεύω ότι σήμερα για να καθοριστούν αυτά τα γεγονότα, χρειάζεται να συζητηθούν από μια θέση δυσαρέσκειας, ανάγκης, επιθυμίας ή κριτικής σε σχέση με μια συγκεκριμένη

κατάσταση. Εδώ είναι που η έρευνα αναδύεται. Και, αν κάποιοι θεωρούν ότι η έρευνα είναι ένας εγκεφαλικός, διανοητικός πρόγονος σε σχέση με τη φυσικότητα της εφαρμογής, τότε σήμερα συνειδητοποιούμε περισσότερο από ποτέ ότι η στρατευμένη πρακτική αποτελεί τη συνθήκη της ίδιας της παραγωγής γνώσης.

Μερικές φορές για να μάθεις από μια κατάσταση πρέπει να παρέμβεις σε αυτή, πρέπει να παράγεις την ίδια τη γνώση πάνω στην οποία θες να στοχαστείς. Με αυτόν τον τρόπο, πρακτική και παραγωγή γνώσης είναι απαραιτήτως συνυφασμένες στη δουλειά μας.

Έτσι, δείχνουμε πολύ λίγη υπομονή στην ιδέα της έρευνας ως απαθούς και αδιάφορης μελέτης.

_____

Μετάφραση: **Σοφία Παπαγιαννάκη**

https://walkerart.org/magazine/eyal-weizman-architecture-confronts-politics

---

Κρήτη, Πάρκο Γεωργιάδη: Είμαστε εδώ όσο κι αν σας χαλάει, τα δέντρα δεν θα αφήσουμε να κάνετε bonsai

Μία από τις Φυλές του Πάρκου

Ο γεωπόνος-κηποτέχνης Αστέρης Αρ. Δημητριάδης, αναφερόμενος

στο πάρκο Γεωργιάδη έλεγε: «αυτά τα έργα σε κανένα μέρος του κόσμου ούτε καταστρέφονται, μήδε φαλκιδεύονται, ούτε όμως και νοθοποιούνται. Μένουν σεβαστά για χρόνια, για αιώνες ακόμα»[1].

Δυστυχώς όμως δεν έχουν προλάβει να συμπληρωθούν 60 χρόνια από τα εγκαίνια του και ήδη είναι η δεύτερη φορά που το πάρκο απειλείται από την αλαζονεία των δημοτικών αρχών.

Το πάρκο εξαρχής αποτελούσε ένα παράδοξο στη συνήθη εξέλιξη των πραγμάτων: δημιουργήθηκε τις χρυσές εποχές της οικοδομής από επιχωματώσεις της ενετικής τάφρου με πρώτη ύλη μπάζα. Και σήμερα σφύζει από ζωή αντίθετα από τα περισσότερα αστικά πάρκα που μαραζώνουν από εγκατάλειψη.

Δεν ήταν πάντοτε όμως έτσι. Πριν από δυο δεκαετίες, ήταν το μέρος που οι ντόπιοι μας συμβούλευαν να αποφεύγουμε κι εμείς διερχόμενοι αποστρέφαμε το βλέμμα. Ωστόσο, το 2005 διοργανώθηκε εκεί η «1η Παγκρήτια Συνάντηση για την Οικο-καλλιέργεια και την Χειροτεχνία» (που αργότερα μετεξελίχθηκε στο γνωστό μας φεστιβάλ Εν οίκω[2] που διοργανώνεται μέχρι και σήμερα στο ίδιο πάντα μέρος). Έκτοτε ο κόσμος άρχισε να **επανα-οικειοποιείται το πάρκο** και να το αγκαλιάζει.

Και κάπως έτσι τα πράγματα κύλησαν ευνοϊκότερα για το πάρκο μέχρι το 2010, που η τότε δημοτική αρχή αποφάσισε να το εκμεταλλευτεί και να το κάνει υπόγειο πάρκινγκ. Με αφορμή αυτό υπήρξε μια δυναμική κινητοποίηση ενάντια στα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτικά επιζήμια αυτά σχέδια, τα οποία υπό αυτή την κατακραυγή πάγωσαν.

Και από τραγική ειρωνεία αυτό που έμελλε να γίνει ο τάφος του πάρκου, επισφράγισε το πάρκο ως το σημαντικότερο κύτταρο της ηρακλειώτικης ζωής: πνευματικό ησυχαστήριο, σημείο συνάντησης και επιπλέον ένας δημόσιος χώρος δημιουργίας και έκφρασης όπου φιλοξενεί τα φεστιβάλ και τις εκδηλώσεις που δεν θα έβρισκαν ποτέ τον δρόμο για το πολιτιστικό κέντρο και τα ενετικά τείχη. (Ίσως βέβαια και ο υπόρρητος αυτός αποκλεισμός να συνέβαλλε καθοριστικά στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του πάρκου όπως το

γνωρίζουμε σήμερα και στην αποστείρωση των παραπάνω χώρων όπως επίσης τους γνωρίζουμε σήμερα).

Προς επιβεβαίωση των γραφόμενων: το καλοκαίρι του 2016 το πάρκο Γεωργιαδη βαθμολογήθηκε (με 9,7 στα 10) από 4.500 πολίτες σαν ένας από τους **10 καλύτερους αστικούς χώρους πρασίνου**, ανάμεσα σε άλλους 887 χώρους σε 89 πόλεις της Ελλάδας[3]. Για το γεγονός, ο δήμος δεν παρέλειψε να αποδώσει τα εύσημα στον εαυτό του.

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι μέσα σε αυτές τις δεκαετίες αυτό που άλλαξε δεν είναι η αντιμετώπιση του πάρκου από τις αρχές – το πάρκο παραμένει εγκαταλειμμένο. Αυτό που άλλαξε είναι ο ανθρώπινος παράγοντας που έλειπε πριν.

Αυτό τον ανθρώπινο παράγοντα δεν υπολόγισε ο δήμος όταν ανακοίνωσε πέρσι την άνοιξη ότι εξασφάλισε μια γενναία χρηματοδότηση ΕΣΠΑ για την ανάπλαση του πάρκου. Η δημοπράτηση του έργου έγινε το φθινόπωρο και λίγο αργότερα εκδηλώθηκαν οι πρώτες αντιδράσεις.

Με πρωτοβουλία ατόμων που μελέτησαν διεξοδικά τη μελέτη, καλέστηκαν οι πρώτες συνελεύσεις με σκοπό τον σχεδιασμό εκστρατείας ενημέρωσης και δράσεων ενάντια στην ανάπλαση.

Η ενημέρωση ενός ευρύτερου κοινού δεν ήταν εύκολη υπόθεση καθώς με την πρώτη ματιά δεν φαινόταν να είναι μια πολύ κακή παρέμβαση: αυτή τη φορά δεν θα έκαναν πάρκινγκ αλλά θα φύτευαν λουλούδια.

Τόσα πολλά βέβαια που λόγω της πυκνής φύτευσης δεν θα υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στα παρτέρια με αποτέλεσμα οι επισκέπτες του πάρκου και οι λοιπές δραστηριότητες να πρέπει να περιοριστούν σε αυστηρά καθορισμένες περιοχές και προδιαγεγραμμένες διαδρομές εντός αυτού.

Τα λουλούδια χρειάζονται και φως οπότε προβλέπεται η απομάκρυνση μεγάλου μέρους της κόμης των ψηλών, πολυετών δέντρων.

Επίσης για να επιβιώσουν τα λουλούδια στο κλίμα του Ηρακλείου πρέπει να σκαφτεί (με μηχανικά μέσα) και να αλλάξει όλο το υπέδαφος που δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους βλάστηση.

Επιπλέον αυτού του είδους η βλάστηση είναι απαιτητική σε νερό, το οποίο έτσι κι αλλιώς είναι είδος εν ανεπαρκεία στο Ηράκλειο.

Ένα επιπλέον ζήτημα είναι ότι για την αλλαγή του ταλαιπωρημένου, ομολογουμένως, τσιμέντου με υδατοπερατό τσιμέντο θα απομακρυνθούν ρίζες δέντρων με ό,τι συνεπάγεται αυτό για την υγεία και την σταθερότητα των δέντρων.

> *Όλα τα παραπάνω βέβαια, με μια δεύτερη ματιά, συντελούν σε μια πολύ βίαιη (και ακριβή) διατάραξη του οικοσυστήματος και της φυσιογνωμίας του πάρκου.*

Επιπλέον, η αιτιολογία ότι το πάρκο φαίνεται άδειο και πρέπει να αποτελέσει πόλο έλξης – ενώ κάποιες ώρες της μέρας, ειδικά το καλοκαίρι, παρατηρείται κορεσμός – μοιάζει πολύ ευτελής για να δικαιολογεί αυτού του είδους την επέμβαση. Τέλος, η διάρκεια των έργων ανάπλασης προϋπολογίζεται να είναι δυο χρόνια ωστόσο το Ηράκλειο δεν γίνεται να στερηθεί τη δημόσια αυλή του[4] ούτε για μια βδομάδα.

Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι η συγκεκριμένη μελέτη (όπως και οι υπόλοιπες μελέτες του είδους) αν και βραβευμένη, είναι αρκετά ασαφής. Στη μελέτη, για παράδειγμα, δεν αναφέρεται σε ποια ακριβώς δέντρα θα γίνουν παρεμβάσεις και τι είδους θα είναι αυτές (ενδεικτικά για κάποια αναφέρεται ότι θα γίνει κοπή ή ανανέωση κόμης) αφήνοντας με αυτόν τον τρόπο στον εργολάβο που θα την υλοποιήσει σχεδόν απεριόριστο περιθώριο αυτοσχεδιασμού.

Ας σημειωθεί ότι αυτό το είδος αυτοσχεδιασμού το είδαμε πρόσφατα στην πόλη μας κατά τη διάρκεια των έργων πεζοδρόμησης του κέντρου καθώς ξυπνήσαμε μια μέρα του Ιανουαρίου και είχαν εξαφανιστεί σχεδόν όλα τα δέντρα από την οδό Ίδης. Στις εξηγήσεις που αναγκάστηκε να δώσει η αντιδημαρχία ειπώθηκε ότι

οι κοπές έγιναν σύμφωνα με την εγκεκριμένη μελέτη[5], παρόλο που κάτι τέτοιο δεν προβλεπόταν στη μελέτη.

Δηλώσεις επί του θέματος έκανε κι η Υπηρεσία Πρασίνου που μας ενημέρωσε ότι όλα τα πληγέντα δέντρα είχαν αρρωστήσει (κι άρα ήταν επικίνδυνα) από αστοχίες κατά τη διάρκεια εργασιών της ΔΕΔΔΗΕ και της δημοτικής ΔΕΥΑΗ[6] – για τις οποίες παρεμπιπτόντως ποτέ πριν δεν ενημερωθήκαμε και κανείς δεν λογοδότησε. Πάντως ο δήμος δεσμεύτηκε ότι τα δέντρα θα αντικατασταθούν μαρτυρώντας έτσι με τον πιο κραυγαλέο τρόπο ότι αντιμετωπίζει τα δέντρα ως αναλώσιμα.

Ας σημειωθεί επίσης ότι τέτοιες μεγαλόστομες δηλώσεις είχαμε διαβάσει και για τη καινούρια πλατεία Κορνάρου όπου τα ψηλά δέντρα και η σκιά αντικαταστάθηκαν εντέλει από μάρμαρα και παρτέρια χαμηλότερης βλάστησης. Ο Δήμος μετά την κοπή των δέντρων και την κατακραυγή που επακολούθησε, προφασίστηκε ότι οι ρίζες τους κατέστρεφαν τα παρακείμενα μνημεία[7]. Και κλείνοντας αυτή την παρένθεση, να επισημάνω ότι για την ανάδειξη κάποιων άλλων μνημείων, των δικαστηρίων συγκεκριμένα, μια άλλη εγκεκριμένη μελέτη προβλέπει να κοπούν κάποια άλλα ωραία και ψηλά δέντρα στην οδό Δικαιοσύνης αυτή τη φορά[8].

Όλα αυτά συντέλεσαν ώστε να αυξηθεί το κύμα αντιδράσεων ενάντια στα σχέδια επέμβασης στο πάρκο με πιο ουσιαστική και συστηματική αυτή των **Φυλών του Πάρκου**. Οι Φυλές λόγω του ονόματος, που επιλέχθηκε ακριβώς για να επισημανθεί πόσο ετερόκλητα άτομα και ομάδες τις αποτελούν, έγιναν αντικείμενο χλευαστικών σχολίων από την πλευρά του δήμου και αποδέχτης λάσπης από τα τοπικά μέσα.

Στη συνέχεια, ωστόσο, ο δήμος και τα μέσα αναγκάστηκαν να τις λάβουν σοβαρότερα υπόψιν καθώς οι Φυλές ανέδειξαν τα παραπάνω σοβαρά ζητήματα που ανέκυπταν από την μελέτη. Ανέδειξαν επίσης το ζήτημα ότι όλα αυτά τα σχέδια είχαν γίνει σε κάποια γραφεία, είχαν περάσει παμψηφεί από το δημοτικό συμβούλιο (αν και αργότερα χάθηκε η πολυδιαφημιζόμενη ομοφωνία) αλλά για αυτά δεν είχαν ενημερωθεί οι άμεσα ενδιαφερόμενοι: οι χρήστες και οι χρήστριες του πάρκου.

Για να βγει από αυτή την άβολη θέση -ο Δήμος έδωσε κάποιες έωλες υποσχέσεις εφησυχασμού[9]. Επιπλέον, ανακοίνωσε ότι θα γίνει διαβούλευση για το πάρκο. Αυτό που τεχνηέντως δεν

κυκλοφόρησε ιδιαίτερα ήταν ότι αυτή δεν αφορά την ανάπλαση του πάρκου καθαυτή αλλά την διαχείριση του πάρκου τα επόμενα 10 χρόνια μετά την παράδοση του έργου, δηλαδή αφού θα έχει υλοποιηθεί η μελέτη ανάπλασης και το πάρκο θα έχει πάψει να είναι αυτό που γνωρίζουμε σήμερα.

Μια τέτοια διαβούλευση θα έλεγε κανείς ότι είναι εντελώς άσκοπη, αντίθετα όμως επιτελεί απόλυτα τον σκοπό της να προσδίδει σε αντικοινωνικές διαδικασίες ένα δημοκρατικό προσωπείο. Ωστόσο η συγκεκριμένη είχε επιπλέον την πρωτοτυπία να αποκλείει όποια δυνατότητα ανταλλαγής θέσεων – αντιθέσεων καθώς όποιος επιθυμούσε να τοποθετηθεί επί του θέματος έπρεπε να στείλει τα σχόλια του με mail σε μια γραμματεία του δήμου και στην καλύτερη περίπτωση να ελπίζει να εισακουστούν από την επιτροπή φορέων που τα αξιολογεί.

Αλλά και το περιεχόμενο της διαχειριστικής μελέτης καθαυτής είναι αξιοσημείωτο.

Το μεγαλύτερο μέρος είναι μια συρραφή πληροφοριών για την ιστορία, την θερμοκρασία και το κλίμα της περιοχής – δυστυχώς χωρίς να συμπεριλαμβάνει προβλέψεις για την αλλαγή της θερμοκρασίας και του μικροκλίματος της περιοχής αν πραγματοποιηθεί η ανάπλαση.

Στη συνέχεια γίνεται μια απαρίθμηση των παρτεριών και για όλα σχεδόν αναφέρεται ως πρόβλημα ότι έχουν πολύ σκίαση το καλοκαίρι και για αυτόν τον λόγο χρειάζεται να κλαδευτούν. Βέβαια ο δήμος εκ των υστέρων διατείνεται ότι το κλάδεμα είναι απαραίτητο γιατί τα ψηλά δέντρα είναι επικίνδυνα λόγω των ισχυρών ανέμων. Στην ίδια μελέτη όμως αναφέρεται ότι δεν υπήρξαν αξιόλογα τέτοια περιστατικά εντός του πάρκου, καθώς αυτό προστατεύεται από τα τείχη.

Προβλέπεται επίσης μια νέα υπηρεσία για τη διαχείριση του πάρκου με αρμοδιότητα να θεσπίσει κανονισμό λειτουργίας του πάρκου και κώδικα ορθής συμπεριφοράς των επισκεπτών καθώς και να ορίσει ποιες εκδηλώσεις είναι συμβατές με τον χώρο. Και για

να αποφύγουμε τον κόπο να αναρωτηθούμε ποιες μπορεί να είναι αυτές, υποδεικνύονται ως ασύμβατες η βιολογική λαϊκή και το Pride.

Τέλος, απορίας άξιο είναι πώς θα στελεχωθεί η παραπάνω υπηρεσία δεδομένου ότι άλλες υπηρεσίες του δήμου με πιο ουσιαστικό αντικείμενο, πχ. η υπηρεσία πρασίνου, είναι υποστελεχωμένες με την αιτιολογία ότι λόγω μνημονίων δεν επιτρέπονται προσλήψεις.

Η αξιολόγηση, λοιπόν, της διαβούλευσης της παραπάνω μελέτης θα γίνει από μια επιστημονική επιτροπή φορέων με την οποία συναντηθήκαμε από κοντά με αφορμή την επίσκεψη της στο πάρκο για αυτοψία. Εκεί μας επιβεβαίωσαν αυτό που ισχυριζόμασταν εξαρχής: **ότι είναι αναρμόδιοι να αξιολογήσουν όσα αναφέρονται στη μελέτη ανάπλασης.**

Ως τυπικοί τεχνοκράτες, διαχωρισμένοι από την κοινωνία, ήταν βιαστικοί να διεκπεραιώσουν την άνευ ουσίας εργασία που τους ανατέθηκε, αδιαφορώντας για τις κοινωνικές της συνέπειες.

Επιπλέον, αν και συμμετέχουν στη δημόσια διοίκηση ή εκπροσωπούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, φάνηκε να δυσανασχετούν με την παρουσία και την ενασχόλησή της κοινωνίας με ζητήματα που θεωρούν αποκλειστική αρμοδιότητά τους.

Στην αντιπαράθεση που ακολούθησε φάνηκε να μην έχουν μελετήσει επαρκώς αυτά για τα οποία κλήθηκαν να γνωμοδοτήσουν.

Και το κυριότερο: αν και παρουσιάζονται ως άριστοι γνώστες της θεωρίας, φάνηκε να αγνοούν ακόμη και ζητήματα που άπτονται στον τομέα εξειδίκευσής τους.

Παρ’όλα αυτά, ήταν πρόθυμοι να συνυπογράψουν τα σχέδια για το Πάρκο και να προσφέρουν με αυτό τον τρόπο την εκδούλευση τους στον Δήμο.

Τα τοπικά μέσα επέκριναν τις Φυλές του πάρκου επειδή απείχαν από την παραπάνω διαδικασία. Η συμμετοχή τους ωστόσο σε μια

συζήτηση που δεν διεξάγεται επί ίσοις όροις και δεν υπάρχει δυνατότητα συναπόφασης τίποτε ουσιαστικό δεν θα προσέφερε, πέρα από την ευκαιρία στον δήμο να παρουσιάζει εντέλει το έργο ως προϊόν διαλόγου και συναίνεσης.

Αυτό που δυσκολεύονται να συλλάβουν όσοι έχουν εμμονή με την πλειοψηφία – που ούτε καν πλειοψηφία δεν είναι πέρα από κάτι περιπτώσεις απολυταρχικών καθεστώτων – είναι ότι οι Φυλές δεν μπορούν να αντιπροσωπεύσουν και να συζητούν ερήμην όλων των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων ακόμη και των μικρών μειοψηφιών. Αντίθετα, η άποψη του δήμου για την ίση μεταχείριση της μειοψηφίας αποσαφηνίστηκε, με άλλη αφορμή, όταν υποσχέθηκε ότι με "συμμετοχικό" τρόπο θα χαράξει ειδικές διαδρομές για ΑμεΑ στην πόλη.

Τέλος, για να επανέλθω, οι Φυλές κατηγορήθηκαν από τον εγχώριο τύπο ότι παραμένουν ανυποχώρητες στις θέσεις τους παρά τις διαβεβαιώσεις του δήμου ότι δεν θα εφαρμοστούν τα κακώς κείμενα των μελετών.

Ωστόσο, οι επικριτές παραβλέπουν ότι στις μελέτες, που παρεμπιπτόντως συντάχθηκαν από τις υπηρεσίες του δήμου, κατά παραγγελία του, δεν υπάρχουν απλά κάποια προβληματικά σημεία αλλά είναι σαθρή η ίδια η αιτιολόγηση και φιλοσοφία τους.

Επιπλέον, ο δήμος δεν προχωράει στην τροποποίηση της μελέτης του έργου ώστε να περιλάβει έστω αυτά που προφορικά υπόσχεται, γιατί απλά δε μπορεί: η χρηματοδότηση για το έργο έχει εξασφαλιστεί μέσω ΕΣΠΑ και ως εκ τούτου η εγκεκριμένη μελέτη είναι δεσμευτική και δεν επιδέχεται πολλές αλλαγές. Ωστόσο οι συμβάσεις ανάληψης του έργου αποτελούν και νομικά έγγραφα με αποτέλεσμα ο εργολάβος που θα κληθεί να τις υλοποιήσει αν παρεκκλίνει από αυτά που περιγράφονται, ώστε να συμφωνούν με αυτά που υπόσχεται ο δήμος, μπορεί να έχει ποινικές κυρώσεις.

Οι Φυλές του πάρκου, ενάντια σε αυτά τα σχέδια, αποφάσισαν ότι πρέπει να υπάρχει συνεχής παρουσία στο πάρκο ώστε να μην ερημώσει μιας και έληξε η μίσθωση του καφενείου και δεν

ανανεώθηκε λόγω της επικείμενης ανάπλασης. Έτσι, στις εβδομαδιαίες συνελεύσεις που γίνονται εδώ και 4 μήνες έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί διάφορων ειδών δράσεις όπως: αυτόνομες λαϊκές του ΟΣΗ[10], επαναλειτουργία του καφενείου, γνωριμία με τα δέντρα του πάρκου, ενημέρωση από αντίστοιχους αγώνες υπεράσπισης ελεύθερων χώρων στην Ελλάδα, παιχνίδια για παιδιά, καραγκιόζης για μικρούς και μεγάλους κα.

Επιπλέον, έγιναν παρεμβάσεις – διαμαρτυρίες στο δημοτικό συμβούλιο, διοργάνωση ενημερωτικής ημερίδας με εισηγήσεις της επιστημονικής και της νομικής ομάδας των Φυλών καθώς και ανθρώπων που παρεμβαίνουν δημόσια για τα ζητήματα της πόλης όπως η Λιάνα Σταρίδα, ο Γιάννης Ζαϊμάκης και ο Γιώργος Νικολακάκης[11]. Επιπλέον έγινε μια μαζικότατη πορεία[12] στο κέντρο της πόλης που κατέληξε σε γιορτή αντίστασης στο πάρκο με ζωντανή μουσική και συλλογική κουζίνα. Επίσης πραγματοποιήθηκε μια πολύ επιτυχημένη συναυλία[13]την οποία στήριξαν με την παρουσία τους οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι της τοπικής μουσικής σκηνής.

Τέλος, από την συνέλευση των Φυλών δημιουργήθηκαν κάποιες επιμέρους ομάδες που ανέλαβαν αυτόνομη δράση όπως η ομάδα υπεράσπισης και η ομάδα καταγραφής του αστικού πρασίνου καθώς και το συμμετοχικό εργαστήρι για το δημόσιο χώρο[14] το οποίο έχει διοργανώσει δυο ενημερωτικές ημερίδες για τα εργαστήρια συμμετοχικού σχεδιασμού που ετοιμάζει στο πάρκο τον Μάιο.

θα κλείσω, λίγο αιρετικά, με το πιο δημοφιλές (και ίσως το μόνο) επιχείρημα υπέρ της ανάπλασης που είναι ότι είναι κρίμα να χαθεί η χρηματοδότηση που έχει εξασφαλιστεί. Σε αυτό δεν έχω να αντιτάξω πολλά, πέρα από το ότι δεν υπάρχει αντίστοιχη έγνοια για τα δέντρα που θα χαθούν και αν αυτό δεν αρκεί για να σας πείσω θα συμπληρώσω ότι και ο Μίδας ό,τι έπιανε το έκανε χρυσό αλλά και άψυχο επίσης.

_____

Σημειώσεις:

[1] Το πράσινο στο Ηράκλειο από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι σήμερα

[2] Εν οίκω

[3] Ηράκλειο: Το πάρκο Γεωργιάδη στα δέκα καλύτερα ελληνικά πάρκα

[4] Το πάρκο σαν δημόσια αυλή

[5] Ο Δήμος Ηρακλείου απαντά για τα κομμένα δέντρα στο κέντρο

[6] Ηράκλειο: Υπηρεσίας Πρασίνου | Να γιατί κόπηκαν τα δέντρα στην οδό Ίδης

[7] «θύματα» του…μπετόν και των τραπεζοκαθισμάτων Αζίλακες στην πλατεία Κορνάρου

[8] «Τσεκούρι» στα δέντρα της Δικαιοσύνης – Μισόλογα για την Ίδης

[9] Απαντήσεις στα Ερωτημάτα των Φυλωύ του Παρκου σχετικα΄με το προτεινομένο εργο στο Παρκο Γεωργιαδη

[10] Ολοκληρωμένος Συνεταιρισμός Ηρακλείου

[11] Ενημερωτική εκδήλωση για το Πάρκο Γεωργιάδη

[12] Πορεία για το Πάρκο Γεωργιάδη

[13] Συναυλία υπεράσπισης του Πάρκου Γεωργιάδη

[14] Συμμετοχικό εργαστήρι για το δημόσιο χώρο

Χρήστος Ζυγομαλάς: Η Μπαλάντα της Πλατείας

Τάκης Άκος

Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου «Η μπαλάντα της πλατείας» (εκδόσεις Comicon-shop) από τον Χρήστο Ζυγομαλά (ΧΖ) και την «επίσημη πρώτη» παρουσίασή του στον ΕΚΧ Nosotros, την Τετάρτη 17 Ιανουαρίου 2018, κάποιες σκέψεις στο παρόν, αντίλαλοι ενός όχι τόσο μακρινού παρελθόντος.

Η πλατεία (μια είναι) των Εξαρχείων. Όπως ήταν, κι όχι όπως την αντικρίζουμε τώρα. «Το κέντρο του κόσμου» για τους παλιούς, τα ύστερά του, για τη συντηρητικούρα…

Και οι εναπομείναντες, λίγοι, όπως ο ΧΖ, οι λοιποί χάθηκαν

στον αμείλικτο χρόνο. Όχι, το βιβλίο δεν πρέπει να ειδωθεί νοσταλγικά. Ποτέ δεν υπήρξαν «Άγιοι» στα Εξάρχεια. Ρεμάλια με την τρέλα των Provos –σε βαλκανική εκδοχή– υπήρχαν και αλώνιζαν λάθρα βιών, άλλοι πιο πολιτικοποιημένοι, άλλοι άγριοι φρηκο-ηδονιστές και οι υπόλοιποι απλά «τουρίστες». Σε παραγωγή του συγγραφέα, μια "ταινία" που στα καρέ της ξετυλίγονται στιγμές ενός μικρόκοσμου που μέσα στην υπερβολή του, *«θέλει να μπουκάρει στην ιστορία και να τα κάνει όλα λίμπα»*.

> *Η αξία του βιβλίου έγκειται στη προσπάθεια να διασώσει ένα σημαντικό κομμάτι μνήμης κόντρα στη λήθη. Να διασώσουμε ό,τι μπορούμε ακόμα, από τα Εξάρχεια του στυλ και του φολκλόρ και όσων δεν θα μπουν ποτέ στους εναλλακτικούς τουριστικούς οδηγούς της πόλης…*

«*Πέρασαν πολλά όμορφα παιδιά / που πολλά χάθηκαν στα σκοτάδια / ποιός τα θυμάται τώρα αυτά*;»… Ο ΧΖ είναι ο πρώτος χρονικά περιπλανώμενος τροβαδούρος των Εξαρχείων από το 1976 και δυστυχώς ο μόνος επιζών από τη γενιά του… Ο Νικόλας Άσιμος κατεβαίνει από θεσ/νικη αργότερα. Έτερος αλλά πιο αθέατος, ο Ικαριώτης αριστερός Περικλής Χαρβάς, κινείται στις παρυφές του χώρου. Υπήρχαν και άλλοι, όπως οι πρόσφατα εκλιπόντες Γιώργος Γαβαλάς, Άγγελος Σκορδίλης κ.α. Δεν συγκαταλέγονται εδώ όσοι έπαιζαν σε ροκ γκρουπ της εποχής. Μιλάμε για μοναδικούς ή μοναχικούς που πλασάρουν τις περσόνες τους κι όχι μέλη συγκροτημάτων.

Στο βιβλίο υπάρχει διάχυτη η καταγραφή του λεγόμενου «πανηγυριού» της πλατείας και των Εξαρχείων εν γένει. Όλα μοιάζουν να ξεκινούν από το «Χταπόδι» του Τέο Ρόμβου. Από αυτό το ορμητήριο ελευθεριακής νησίδας, έστω και βραχύβιας, ξεπήδησε ο ανθός του αθηναϊκού underground που «εξέθρεψε» στους κόλπους της όλα εκείνα τα ανήσυχα πλάσματα. Μαζί με άλλες εμβληματικές προσωπικότητες του «χώρου», κυρίως με σημαντικές εκδοτικές απόπειρες, έβαλαν τα θεμέλια της ανάπτυξης του εγχώριου αναρχικού κινήματος.

Ο ΧΖ παραθέτει πρόσωπα και πράγματα –συχνά με γλαφυρό τρόπο– πάντα όμως με σεβασμό στη μνήμη αλλά και στην αποκατάστασή τους, τώρα πλέον που η σκόνη έχει κατακαθίσει για τα καλά. Εδώ, φαίνονται ξεκάθαρα οι σκληρές αντιπαραθέσεις μεταξύ των «φυλών» όχι για την κατάκτηση της πλατείας και των πέριξ χώρων, αλλά για ένα "χαζό καβούκι" – αυτά συμβαίνουν και στις καλύτερες οικογένειες. Άλλωστε, αυτή η γενιά έδωσε, λίγο μετά, τη σκυτάλη σε άλλους τρελούς και ευτυχισμένους, που τα έβαλαν με το θηρίο της κρατικής καταστολής με ό,τι συνεπαγόταν αυτό.

Ο ΧΖ ακροβατούσε πολλές φορές επικινδύνως ανάμεσα στην επίκληση της μούσας του και στους έμπρακτους αγωνιστές που έβαζαν το κεφάλι τους στον ντορβά και που εύλογα μισούσαν την για αυτούς περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Αλλά και μέσα στον πυρήνα του πανηγυριού γινόταν το «μάλε-βράσε». Τα αλληλοφαγώματα του ΧΖ με τον άσπονδο εταίρο Ν. Άσιμο από το '77, στις μέρες της σύμπραξής τους στη θρυλική **Exarchia Square Band**. Αποκορύφωμα, το συμβάν **ΚΡΩΚ**, η απόλυτη σουρεάλ απεικόνιση/σύγκρουση –όλοι εναντίον όλων– με αφορμή μια συναυλία του ίδιου του ΧΖ (υπάρχει σαν ηχητικό ντοκουμέντο από τον ίδιο, καλό θα ήταν να αναρτηθεί ξανά). Αλλά και η μετέπειτα εμπλοκή του ΧΖ σε αχαρτογράφητα νερά των πρωτο-πανκ κύκλων, με κίνδυνο τη σωματική του ακεραιότητα.

Όλα αυτά κάτω από το αμυδρό φως μιας *πολιτείας που όλα τα ισοπεδώνει, τα αφομοιώνει, τα σκοτώνει*. Εκεί που *δεν μπορείς μια στιγμή για να τη βρεις,* κι αν το καταφέρεις *…σου στέλνουν το 100*. Και άντε πάλι *στην αναζήτηση κι οδύνη στην παγωμένη επιφάνεια που ζεις.* Με κάτι τέτοια, παίρνεις τους δρόμους. Εντός και εκτός συνόρων. Αναζητώντας αγάπη και λύτρωση. Πολλοί δεν τα κατάφεραν. Χάθηκαν σε ουσίες και γκουρού. Στο βιβλίο καταγράφονται πρόσωπα, χώροι, τόποι που σύνδεσαν γεγονότα, με προσωπική μαρτυρία μια εποχής ασκιαγράφητης. Δεν υπάρχουν άλλα τέτοια πονήματα που να εστιάζουν στο επίκεντρο που είναι η πλατεία με τους ομόκεντρους της κύκλους. Αναφέρω πρόχειρα, του Τ. Ρόμβου «Δύο φεγγάρια στην πλατεία» ή τις ποιητικές συλλογές της Κατερίνας Γώγου και πολλών άλλων.

Κι αυτό είναι η αξία του βιβλίου αυτού. Κάποιοι μπορούν να δουν τον εαυτό τους μέσα από τις σελίδες του, άλλοι νεότεροι ίσως να πάρουν μια γεύση για το τι γινόταν τότε. Η αφήγηση του ΧΖ, όσο υποκειμενική και να είναι, αφήνει ένα θετικό πρόσημο. Οι προθέσεις του συγγραφέα είναι άδολες και αγνές. Όπως και τα τραγούδια του, που δεν έχουν βρει ακόμα τη θέση που τους αξίζει. Ανακαλύψτε τον, λοιπόν.

**Με πλάγια στο κείμενο, στιχάκια από τραγούδια του ΧΖ.*

Θριάσιο Πεδίο – Μπαζωμένες Ζωές | Εκπομπή Βαβυλωνία (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.

Στην εκπομπή της Βαβυλωνίας ο Νίκος Ιωάννου μιλά με τον Χρήστο Χρηστάκη από το Ecoeleusis αποτιμώντας την καταστροφή στο θριάσιο Πεδίο και κατακεραυνώνοντας τη Δούρου και την κυβέρνηση για την ανυπαρξία μέριμνας γύρω από τα προβλήματα της περιοχής. Τόσοι νεκροί στον βωμό του καιροσκοπισμού και της κερδοσκοπίας επί έναν αιώνα!

Στο δεύτερο μέρος της εκπομπής ο Παναγιώτης Κούστας μιλά για τις εξελίξεις στο ζήτημα του μικρού μαύρου στην Ερα Χανίων ενώ ο Γιώργος Μουργής καταθέτει τις απόψεις του για την Ertopen! Το κοινωνικό ραδιόφωνο μπαίνει για ακόμη μία φορά στο προσκήνιο των συζητήσεων…

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα FM για την Αττική, στους 96,5 FM μέσω του Εργατικού Κέντρου Εύβοιας και μέσω του Ράδιο Ένωση

97,3 FM στην Βοιωτία.
Διαδικτυακά στο https://www.ertopen.com/radio.

Δωρεάν Μετακινήσεις Σε Όλη την Πόλη | Εκπομπή Βαβυλωνία (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.

Στην εβδομαδιαία ραδιοφωνική εκπομπή του πολιτικού περιοδικού ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ στην Ertopen-106,7 την Παρασκευή 3 Νοεμβρίου 2017, στις 14:00-15:00 το μεσημέρι, συνομιλούμε με τον Κώστα Παπαδάκη για την προσφυγή στο ΣΤΕ από κατοίκους της Νέας Φιλαδέλφειας για το γήπεδο Μελισανίδη, με την Μάνια Μπαρσέφσκι για την απεργία πείνας 14 μεταναστών-προσφύγων στο σύνταγμα, αλλά και με τον Κώστα Φωτεινάκη για τα ΜΜΜ και την ελεύθερη μετακίνηση στην πόλη.

Τρία ζητήματα πόλης, τα οποία στο αστικό σύμπλεγμα των Αθηνών παίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο.

Στο μικρόφωνο ο Νίκος Ιωάννου.

tracklist:
T-Rex – Get It On
Jefferson Airplane – White Rabbit
Beck – Loser
M.I.A. – Paper Plains
Nancy Sinatra – These Boots Are Made For Walking

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα FM για την Αττική, στους 96,5 FM

μέσω του Εργατικού Κέντρου Εύβοιας και μέσω του Ράδιο Ένωση 97,3 FM στην Βοιωτία.
Διαδικτυακά στο https://www.ertopen.com/radio.

Μαδρίτη: Κινήματα Πόλης, Αστικός Σχεδιασμός & Δημόσιος Χώρος

Raphaël Besson*
Μετάφραση: Δημήτρης Πλαστήρας

Από την οικονομική κρίση του 2008, η Μαδρίτη έχει γίνει το επίκεντρο μεγάλων πολιτικών και αστικών αλλαγών. Οι Indignados της πόλης επέστρεψαν, διεκδικώντας το δικαίωμα των κατοίκων της στην πόλη καθώς και στην «κατοικία, εργασία, πολιτισμό, υγεία, παιδεία, πολιτική συμμετοχή, ελευθερία της προσωπικής ανάπτυξης και το δικαίωμα σε αγαθά πρώτης ανάγκης», όπως αναφέρουν στο μανιφέστο του κινήματος ¡Democracia real YA![1]. Αυτοί και άλλες ομάδες έχουν αναγεννήσει έτσι ένα παραδοσιακό κίνημα των Μαδριλένων πολιτών, το οποίο βασίζεται εν μέρει στην αυτοδιαχείριση.

Αυτό συναντάται σήμερα στο φαινόμενο των **laboratorios ciudadanos** (εργαστήρια πολιτών) που δημιουργήθηκαν σε κενούς αστικούς χώρους. Χωρίς να αποτελούν αποτέλεσμα κάποιου στρατηγικού αστικού σχεδιασμού, μοιάζουν να υλοποιήθηκαν από την αυθόρμητη παρόρμηση καθημερινών ανθρώπων και εξειδικευμένων ομάδων που εργάζονται μαζί σε τομείς όπως η συνεργατική οικονομία, η ψηφιακή τεχνολογία, η αστική οικολογία ή η κοινωνική αστικοποίηση. Αυτά τα εργαστήρια αποτελούν το γόνιμο έδαφος για έναν αστικό σχεδιασμό ανοιχτού

κώδικα (*urbanismo de codigo abierto)* και για να ξανασκεφτούν συλλογικά τα αστικά κοινά. Η πρόκληση είναι να (ξανα)φτιάξουν την πόλη in situ[2], χρησιμοποιώντας πόρους της γειτονιάς αντί του να λειτουργούν σαν δημόσιες υπηρεσίες ή σαν καθιερωμένες δημοτικές οργανώσεις.

Χακεύοντας: ένα Κοινό Μαδριλένικο Παραγωγικό Μοντέλο

Τα εργαστήρια των πολιτών χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία και τη «χάκερ δεοντολογία» για να ανακτήσουν και να συνδημιουργήσουν στους άδειους χώρους της Μαδρίτης. Περίπου 20 *laboratorios ciudadanos* έχουν ξεπηδήσει τα τελευταία χρόνια, ανάμεσά τους τα La Tabacalera[3], Esta es une plaza[4] και Campo de la Cebada[5]. Κάθε ένα από αυτά ειδικεύεται σε ένα συγκεκριμένο πεδίο, όπως η γεωργία και η αστική οικονομία, η κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωση, η συλλογική τέχνη ή η ψηφιακή οικονομία.

Η Campo de la Cebada δημιουργήθηκε τον Οκτώβριο του 2010, όταν η πόλη αποφάσισε να κατεδαφίσει ένα αθλητικό κέντρο στην περιοχή La Latina. Οι κάτοικοι και οι ομάδες γειτονιάς εργάστηκαν από κοινού για να δημιουργήσουν και να διαχειριστούν μία περιοχή αφιερωμένη στις κοινωνικές και πολιτιστικές πρωτοβουλίες των πολιτών, με κοινόχρηστους κήπους και γήπεδα. Παγκάκια και εξέδρες σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν από ανακυκλωμένα υλικά χρησιμοποιώντας ελεύθερα σχέδια και εργαλεία που έφτιαξαν στο εργαστήριο. Οι συμμετέχοντες δημιούργησαν ακόμη έναν θόλο διαμέτρου 14 μέτρων για την φιλοξενία διάφορων πολιτιστικών και κοινωνικών εκδηλώσεων.

Η Campo de la Cebada έχει μεγαλώσει από τότε και περιλαμβάνει ανταλλαγή υπηρεσιών, εργαστήρια τέχνης δρόμου, φωτογραφία, ποίηση και θέατρο και εκδηλώσεις όπως υπαίθρια μουσικά και κινηματογραφικά φεστιβάλ. Οι δραστηριότητες είναι πλήρως

αυτοδιαχειριζόμενες από ομάδες που εκπροσωπούν κατοίκους, εμπόρους και ενώσεις, όπως επίσης και αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, ερευνητές και μηχανικούς. Διευθύνεται συλλογικά αντί ενός κλειστού κύκλου μερικών εκλεγμένων υπεύθυνων ή ειδικών. Ο στόχος είναι «ο καθένας να μπορεί να αισθανθεί πως τον αφορά και να συμμετέχει στις λειτουργίες του χώρου», σύμφωνα με τον Manuel Pascual από την αρχιτεκτονική οργάνωση Zuloark.

Προς έναν Αστικό Σχεδιασμό Ανοιχτού Κώδικα

Οι ομάδες της κοινότητας όπως οι Ecosistema Urbano[6], Basurama[7], Todo por la Praxis[8] και Paisaje Transversal[9] δοκιμάζουν και αυτές έναν αστισμό (urbanism) που βασίζεται στη συνεργατική διαχείριση, στον πειραματισμό, στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην ενσωμάτωση καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Εμπνευσμένοι από τον κόσμο του ανοιχτού λογισμικού, αυτές οι οργανώσεις προωθούν έναν αστικό σχεδιασμό ανοιχτού κώδικα. Αυτό μεταφράζεται στην ανάπτυξη μεθόδων σχεδιασμού και ψηφιακών εργαλείων που μπορούν να βοηθήσουν στην ώθηση της ικανότητας των πολιτών να εκφράζουν τους εαυτούς τους και τις ανάγκες τους και στο να μετατρέπουν τα διάφορα σχέδιά τους σε από κοινού παραγωγές.

Για παράδειγμα, η ομάδα **Basurama** οργάνωσε μια πρωτοβουλία που ονομάζεται Autobarrios San Christobal στην οποία οι κάτοικοι μιας παραμελημένης γειτονιάς της Μαδρίτης δημιούργησαν έναν κοινόχρηστο χώρο, χρησιμοποιώντας την τοπική τους γνώση και ανακτημένα υλικά. Το πρότζεκτ Paisaje Tetuan ενθάρρυνε τους κατοίκους της γειτονιάς Tetuan να συνεργαστούν με αρχιτέκτονες, καλλιτέχνες και σχεδιαστές ώστε να αναμορφώσουν την κεντρική πλατεία Leopoldo Luis καθώς και την περιοχή γύρω από αυτή.

Autobarrios San Cristóbal. Basurama

Ο αστικός σχεδιασμός ανοιχτού κώδικα δεν αποτελεί μία επιχείρηση παρά μία διαδικασία εγκαθίδρυσης των απαιτούμενων χώρων για την ανάπτυξη των κοινών. Αυτός είναι ένας από τους σκοπούς που έχουν οι συνεργατικές ψηφιακές πλατφόρμες οι οποίες μπορούν και ενώνουν διαφορετικούς κοινωνικούς κόσμους. Αυτές οι πλατφόρμες λειτουργούν ως το σημείο συνάντησης μεταξύ του «κρυμμένου» κόσμου των κατοίκων, των χρηστών, των χάκερς, των καλλιτεχνών και του «πάνω» κόσμου της διοίκησης, των επιχειρήσεων και των μηχανικών.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διευκολύνουν, έτσι, τα αυτοδιαχειριζόμενα εργαστήρια των πολιτών και κινητοποιούν εκατοντάδες ανθρώπους για εκδηλώσεις σε χρόνο μηδέν -ο εξοπλισμός και η υποδομή για το Campo de La Cebada χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά μέσω του crowdfunding. Πλατφόρμες για δικτύωση των εργαστηρίων πολιτών, όπως το πρόγραμμα “Ciudadania 2.0” (Πολίτης 2.0) που δημιουργήθηκε από το Media Lab Prado και τη Secretaria General Iberoamericana (SEGIB), διευκολύνουν το μοίρασμα των πόρων και την ορατότητα. Ο διαδραστικός χάρτης Los Madriles[10] περιλαμβάνει δημοψηφίσματα σε πραγματικό χρόνο για καινοτομίες πολιτών και κοινωνικών

ομάδων, συμπεριλαμβάνοντας κοινωνικά κέντρα, κοινόχρηστους κήπους, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και άλλα.

Η πλατφόρμα του Media Lab Prado[11] που είναι ανοιχτή για την ανακοίνωση νέων σχεδίων βοηθά στη διάδοση των εργαστηρίων και των πειραμάτων που σχετίζονται με την πόλη και τους κοινόχρηστους χώρους -αστική γεωργία, οπτικοποίηση δεδομένων, πολιτιστικά γεγονότα, αστική οικονομία, κλπ. Το ψηφιακό πρόσωπο του Media Lab Prado παρέχει πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο στους κατοίκους της περιοχής Letras πάνω στην έρευνα, στα εργαστήρια και στους νέους πειραματισμούς που λαμβάνουν χώρα καθώς και τους επιτρέπει να δημοσιεύουν τις δικές τους ανακοινώσεις για εκδηλώσεις και για τα νέα της γειτονιάς.

Δημιουργώντας τα Κοινά της Μαδρίτης: Ο Έντονος Καθημερινός Ακτιβισμός

Το κίνημα γύρω από τους δημόσιους χώρους στη Μαδρίτη έχει ρίζες που φτάνουν ως την Καταστασιακή Διεθνή[12] της δεκαετίας του 1960. Υποστηρίζει πως ο πειραματισμός και η κινητοποίηση ενός ευρύτερου φάσματος γνώσης, είτε ειδικής είτε καθημερινής, αποτελούν τη βάση για ένα ανανεωμένο πρόταγμα του κοινωνικού ιστού. Με το να προτρέπει τους πολίτες να δρουν άμεσα στο αστικό περιβάλλον και να δημιουργούν ελεύθερα την καθημερινότητα τους, διαφοροποιεί τον εαυτό του από τη στρατευμένη πολιτική, για να υπερασπιστεί έναν έντονο καθημερινό ακτιβισμό.

Αντίθετα από τους πειραματισμούς της Μαδρίτης, το Καταστασιακό κίνημα παρέμεινε περιορισμένο σε λογοτεχνικό και θεωρητικό επίπεδο[13]. Οι νέες όμως ψηφιακές τεχνικές κατασκευής και τα εργαλεία έχουν αλλάξει αυτή την κατάσταση. Επέτρεψαν στους ακτιβιστές και στους κατοίκους της Μαδρίτης να απαιτήσουν την υλική πραγματοποίηση του Καταστασιακού ιδεώδους και να υπερασπιστούν το «δικαίωμα στην υποδομή των πόλεων». Το δικαίωμα αυτό δεν περιορίζεται στην απαίτηση ισότιμης

πρόσβασης στους πόρους της πόλης, αλλά αφορά και την υποδομή της πόλης, το «αστικό υλικό» (στμ hardware).

Προχωρά πέρα από την κοινωνική, εκπαιδευτική και πολιτιστική ζωή στην συνδημιουργία των δημόσιων χώρων της πόλης, του εξοπλισμού και των άλλων αστικών υποδομών. Έτσι, τα κινήματα της Μαδρίτης είναι κομμάτι της «δημιουργικής εποχής». Στα εργαστήρια των πολιτών, οι φυσικές και οι υλικές απόψεις έρχονται μπροστά από τις διανοητικές και τις πολιτικές θεωρήσεις. Οι κάτοικοι πάνε πρώτα στον κήπο, όπου μπορούν να ανταλλάξουν και να δημιουργήσουν και μόνο τότε αρχίζουν να συζητούν για τα ευρύτερα πολιτικά θέματα. Σε αυτού του είδους τον «μαλακό ακτιβισμό» ο **κοινόχρηστος χώρος** μετατρέπεται στο νέο μεταίχμιο όπου η πολιτική αναδημιουργία μπορεί να ξεκινήσει.

Εξερευνώντας τα αστικά πειράματα της Μαδρίτης μπορούμε να καταλάβουμε καλύτερα τις συνθήκες που χρειάζονται ώστε να δημιουργήσουμε τα αστικά κοινά. Πρώτα από όλα χρειάζεται ένας κενός χώρος και η δυνατότητα του να χρησιμοποιηθεί ένα μέρος του για πειραματισμό και δημιουργία. Ο χώρος θα πρέπει επίσης να είναι ενδιάμεσος -ούτε ιδιωτικός, ούτε δημόσιος- και εγγενώς ευέλικτος και κατάλληλος για δημόσιες συγκεντρώσεις. Έπειτα χρειάζονται τα ψηφιακά εργαλεία και η απόκτηση της τεχνικής ικανότητας ώστε να παραχθεί ο κοινόχρηστος χώρος. Τέλος, ξεκινά η «δημιουργία» με τη συνεχή διάδραση μεταξύ του υλικού και του διανοητικού αποτελέσματος.

Το πώς τέτοια πειράματα αστικών κοινών θα αναπτυχθούν και θα διαχειριστούν μακροπρόθεσμα μένει να απαντηθεί. Από αυτή την άποψη, όλα απομένουν να γίνουν.

Σημειώσεις:

1. https://www.democraciarealya.es/manifiesto-comun/manifesto-english/

2. Επί τόπου

3. https://latabacalera.net/c-s-a-la-tabacalera-de-lavapies/

4. https://estaesunaplaza.blogspot.fr/

5. https://es-la.facebook.com/campodecebada/

6. https://www.ecosistemaurbano.com/

7. https://basurama.org/

8. https://www.todoporlapraxis.es/

9. https://www.paisajetransversal.org/

10. https://www.losmadriles.org/

11. https://medialab-prado.es/convocatorias

12. https://monoskop.org/Situationist_International

13. https://metropoles.revues.org/2902

**Άρθρο που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα The Conversation. Ο Raphael Besson είναι ερευνητής στο Πανεπιστημίο της Γκρενόμπλ και ειδικός στην κοινωνική οικονομία του αστικού χώρου.*

Overcoming the State by Reinventing the Polis

Yavor Tarinski

The rhetoric of Thatcher and of Reagan has changed nothing of importance (the change in formal ownership of a few large enterprises does not essentially alter their relation to the State), … the bureaucratic structure of the large firm remains intact [and] half of the national product transits the public

sector in one way or another (State, local governmental organizations, Social Security); … between half and two-thirds of the price of goods and services entering into the final national expenditure are in one way or another fixed, regulated, controlled, or influenced by State policy, and … the situation is irreversible (ten years of Thatcher and Reagan made no essential changes therein).[1]
Cornelius Castoriadis

Authoritarian Globalization and the State

For some time now, but especially with the eruption of the global financial crisis in 2008, the globalized neoliberal system have managed, in some aspects, to stabilize and entrench itself more firmly by taking explicitly anti-democratic and essentially authoritarian forms. In contrast to the narrative offered by its supporters on the Right and chimed by most of its opponents on the Left, neoliberalism's synthesis with representative democracy hasn't led us towards dismantlement of the state bureaucracies, but instead towards their replication on global, international level (transgressing however the national political discourse). The widely propagated nowadays idea of raging individual freedom is being accompanied by the reality of aggressive erosion of personal rights and supplementation of individuality with uniformed consumerist atomization.

This state of things was clearly exemplified by the brutal power which the international financial institutions and the European technocrats exercised in the case of Greece. The naked force with which the global elites responded to the anti-austerity resistance waged by the Greeks was simultaneously a demonstration and warning that national-sovereignty is a thing of the past. It was made clear that no country will be allowed to step out of line. This new reality leads large segments of the Left even today to disorientation since the sphere of national politics, viewed by them as main

front for anti-capitalist struggle, has been completely dismantled, giving birth to contradictory left-wing projects like Varoufakis's Diem25[2].

Despite all the talks of state "amputation", neoliberalism instead proceeds in its reconceptualization. In fact, the state apparatus is reduced to central enforcer of capitalist dogmas and producer of anthropological types that are necessary to keep the current system going. Narratives of "raging freedom" are invoked to mask the authoritarian nature of the contemporary oligarchy. But the state's role as guardian of the neoliberal doctrine and its main pillars, like unlimited economic growth, deepens even further its conflict with society, often resorting to brute force, and thus becoming increasingly delegitimized entity.

In the face of this global authoritarian system, in which states seek to submit local populations to the will of international technocratic elites and transnational agreements (like TTIP), the far-Right and large part of the far-Left seem to agree on the need to revive the independent nation-state. But their essentially bureaucratic and predisposed to racism proposal seems to not find significant popular support, except for some sporadic electoral successes, provoked mainly by fear and insecurity, rather than political agreement. And the examples of the age of national-politics bear enough reasons for us to reject the retreat to the all powerful and equally authoritarian nation-state sovereignty.

On the other hand, the proposal of the so-called political Center, both Right and Left, to stick to the current discourse seems to be completely bankrupted. The dominant institutions of governance seems to be completely delegitimized, with record levels of electoral abstention and rising social cynicism, thus forced to constantly resort to sheer violence when facing popular disagreement and resistance. This reality has made many social movements and segments of society to engage in exploring new modes of organizing everyday life

beyond the bureaucratic fragmentation enforced by the state.

The City as Locus for Politics beyond Statecraft

During last years the city has emerged as potential contender to the nation-state. The radical geographer David Harvey has even argued that ‘rebel cities’ will become a preferred site for revolutionary movements[3]. Great theoretical influence in this field is the work of libertarian thinker Murray Bookchin who, like the philosopher Cornelius Castoriadis[4], returned to the forgotten ancient Athenian concept of the *Polis*[5]. He attempted with great success at revealing the revolutionary essence of this notion and its potentialities for our times. To parliamentary oligarchy, tribal nationalism and capitalist relations Bookchin proposed direct-democratic confederations of libertarian municipalities where citizens participate directly in local assemblies and elect revocable delegates to regional councils[6]. In the city and its historic rivalry with the State, he saw a possible **public space** where civic culture can break domination in all its forms.

While large cities worldwide are increasingly following their own agendas that often go against State policies, like the city of London and its resistance to Britain’s leave of the EU (the so-called ‘Brexit’)[7], a new generation of municipal platforms is emerging, boosted by the deepening of the crisis of representation. Most of them are partially influenced by the above-mentioned theoretical framework, and have sprung in different parts of the world, but mainly in Europe. In Spain such projects govern most major cities like Barcelona and Madrid[8]. These platforms are trying to reverse the austerity measures that are being enforced by the State, international technocratic institutions and transnational agreements, remunicipalize basic services, introduce participatory decision-making bodies on local level, challenge governmental anti-migrant policies etc. Some of these ‘rebel cities’ have

began connecting with each other, thus multiplying and strengthening their voices.

In the US also local municipalities have reached to conflict with the central government's policies. Close to 250 cities across the country have pledged to adopt, honor and uphold the commitments to the goals set by the Paris Agreements after the announcement of president Trump's plans to break up with the latter[9]. But while the motivations of some of these local administrations remain questionable due to their possible connections with the main electoral opponents to the contemporary government, municipal platforms are emerging in the US as well, like the initiative *Olympia for All*[10] that tries to give more participatory and ecological characteristics to the municipality of Olympia, Washington (USA).

Of course there are problems with these practices. Most of these municipal projects attempt at trying to radicalize cities through the mechanisms of local bureaucracies that resemble to a large degree the state apparatus. This fact rises the question of how far this "radicalization" can go. It also underlines the difficulty of balancing between city bureaucracy and social movements. These problematics should not make us abandon the city as potential locus for making politics outside statecraft, but provoke us to rethink it as truly public space that is constantly being recreated by its citizens and that goes beyond narrow electoralism.

One contemporary case that goes in this direction is the democratic autonomy being built in Rojava. The base of the confederal system that nowadays functions in this part of the war-torn Middle East was set through strategy that resembles to a large degree the principles of libertarian municipalism. Activists began organizing grassroots decision-making bodies – communes and councils – in neighborhoods and villages, mostly situated in North Kurdistan and Rojava, that functioned in parallel to the official state institutions, trying to gain

legitimacy through providing space that allows people to directly self-organize their everyday lives. Their work proved successful when during the Arab spring a power vacuum was created and most of the involved communities were able to self-manage themselves sustainably without the involvement of statist apparatuses.

Beyond Bureaucracy and Domination

The authoritarian nature of the contemporary system requires anti-authoritarian alternative paradigm if it is to be successfully challenged. While many have argued that the current rise in authoritarianism and technocracy is nothing but a temporary phase in the liberal oligarchic rule, others, like Walter Benjamin, have argued that the "state of exception" in which we live is in fact not the exception but the rule[11]. Electoral victories by far-right candidates and fascist parties are not some sort of systemic breakdown but continuation of traditional hierarchical rule by other means. Thus it is up to all of us, of those "below", to bring about a real exception in the tradition of heteronomy and radically break up with domination of human over human and of humanity over nature.

The way through which this could be achieved, logically cannot pass through the ballot box, either on national or local level, but through the self-organization and self-institution of society itself. This would imply communities organizing independently from established bureaucracies and determining themselves their agendas. Something similar to the demonstrations against the **Dakota Access Pipeline** where indigenous people and social movements managed to achieve significant victory, against both big capital and an alliance of state governments, in the preservation of their commons, building "from below" a movement that spread to more than 300 cities across the US and received solidarity from all over the world, including Thailand, Japan and Europe[12].

We saw that in the last decade the popular resistances in urban areas have adopted an anti-authoritarian approach with democratic characteristics. Vanguardist structures like parties and syndicates, once dominant among social movements, have nowadays been abandoned and replaced by open participatory institutions. Demonstrations are increasingly turning into reclamation of public spaces and buildings. Thus we can speak of general social attempts at redefining what democracy is.

The role of social movements in these processes would be not to lead but to nurture these direct-democratic traits that stem from our very societies. Among the main questions for them should be how to manage to successfully locate and maintain the grassroots institutions that are emerging in public squares and city neighborhoods in the short eruptions of civil disagreement with enforced "from above" policies. And how their character could be transformed from purely symbolic to effective and decision-making. This also puts forward the need of regional and even transnational connectednes between such dispersed local grassroots institutions for them to be able to function sustainably in the face of state and capitalist hostility. For such germs of genuine direct democracy we could also look beyond the contemporary Western world, in places like Chiapas, Rojava and other indigenous communities and cultures but also in historical political traditions that go as far as the ancient Athenian *Polis.*

Conclusion

As Castoriadis have suggested, we are at a crossroad in the roads of history[13]. Some of the more visible paths will keep us within heteronomy, in worlds dominated by the barbarism of international agreements and technocratic institutions, State apparatuses and nationalist cannibalism. Although the characteristics of each one of them may differ, their base remains essentially the same: elites and predetermined truths

dominating society and nature. Humanity have been living within this framework during most of its recent history and the symptoms are painfully familiar to us all: loss of meaning, conformism, apathy, irresponsibility, the tightening grip of unlimited economic growth, pseudorational pseudomastery, consumption for the sake of consumption, technoscience that strengthens the domination of capitalist imaginary etc.

There is however another road that is not that visible, but always existent. Unlike the above mentioned directions that are being determined by extra-social sources, this one has to be opened and laid through the political practice of all citizens and their will for freedom. It requires the abolition of bureaucratic fragmentation of everyday life, which is the essence of the State, reclamation of the public space and the *Polis*, reawakening of the creative imaginary and re-articulation of the project of Autonomy. But it is a matter of social and individual political choice which road our societies will take.

Notes:

[1] Cornelius Castoriadis: *The Castoriadis Reader,* Blackwell Publishers 1997, pp 406-410
[2]https://greece.greekreporter.com/2016/02/10/why-varoufakis-diem25-will-fail-to-produce-change-in-europe/
[3] David Harvey: *Rebel Cities,* Verso Books 2012, p.117
[4] Cornelius Castoriadis: *The Castoriadis Reader,* Blackwell Publishers 1997, pp 267-289
[5] Murray Bookchin: *From Urbanization to Cities,* Cassel 1995, p. 62-81
[6] https://new-compass.net/articles/communalist-project
[7] https://www.qmul.ac.uk/media/news/items/hss/178917.html
[8] https://www.redpepper.org.uk/rebel-cities-the-citizen-platforms-in-power/
[9]https://www.buzzfeed.com/jimdalrympleii/us-states-and-citie

s-react-to-paris-withdrawal?utm_term=.xmlReY3O3#.lgnX98G2G
[10] https://new-compass.net/articles/olympia-all
[11] Walter Benjamin: *Selected Writings, Volume 4 1938-40,* The Belknap Press of Harvard University 2003, p.392
[12] https://www.colorlines.com/articles/people-300-cities-are-taking-part-nodapl-day-action
[13] Cornelius Castoriadis, *Figures of the Thinkable,* unauthorized translation 2005, p.146

***The present text was delivered as a speech in a panel, entitled "Overcoming the State", part of the 3rd Antiauthoritarian Festival in Ioannina, Greece (June, 2017).**

Γιάννενα: Νεοφιλελεύθερος Αναπτυξιακός Οίστρος και Δημόσιος Χώρος

Άλεξ Μπέγκα*

Πολεοδομική αποδιάρθρωση μέσω του εμπορίου του δημόσιου χώρου. Η περίπτωση των Ιωαννίνων.

Σε μια συζήτηση για την επίθεση στον δημόσιο χώρο στο αστικό περιβάλλον και παράλληλα στις αντιστάσεις που προκύπτουν, όπως συνέβη και στα Γιάννενα, θα ξεκινήσω τονίζοντας ότι οι δημόσιοι χώροι συνιστούν για τον σχεδιασμό στις διάφορες κλίμακές του (χωροταξικός, περιφερειακός, πολεοδομικός) πρωταρχικό αντικείμενο μελέτης, καθώς αποτελούν το τμήμα των υλικών δομών της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης που αναλαμβάνει το ευρύτερο αστικό κράτος. Κατά την μακρά Κευνσιανή οικονομική περίοδο, διατηρούν χαρακτήρα **αγαθού**,

καθώς πρέπει να ωφελούν την ανθρώπινη καθημερινότητα, υποστηρίζοντας λειτουργίες αναγκαίες στη ζωή των εργαζομένων, χωρίς ή με ελάχιστο αντίτιμο.

Στο επίπεδο της πόλης, από τη μετακίνηση και την άθληση ως την ξεκούραση και τη βόλτα, μία βεντάλια αναγκών, λειτουργιών και δραστηριοτήτων προβλέπονται και ικανοποιούνται όταν σχεδιάζονται και υλοποιούνται οι χώροι που τις φέρουν, δομημένοι ή αδόμητοι (δρόμοι, πλατείες ποδηλατόδρομοι, πάρκα, στάδια). Κατά κανόνα, συντηρούνται ή εγκαταλείπονται διαχειριζόμενοι από δημόσιους φορείς και χρησιμοποιούνται από όσους επιθυμούν ή αναγκάζονται. Χωρίς μεγάλη παράδοση και το ελληνικό δημόσιο προσπάθησε να ρυθμίσει τον αστικό χώρο και να αποδώσει στους πολίτες, γηγενείς ή διερχόμενους, χώροδομές και υποδομές, κοινής ωφέλειας και χρήσης.

Καθώς οι οικονομικοί περίοδοι του κεφαλαιοκρατικού συστήματος επικαλύπτονται ως προς τη διαδοχή τους, αφού η μία ετοιμάζει την άλλη, προσωπικά δεν μπορώ να ορίσω χρονικά από πότε ο νεοφιλελευθερισμός της εποχής μας, μέσω των πολιτικών του διαχειριστών, «κατεδίωξε» γενικά την προηγούμενη φιλοσοφία του κοινωνικού κράτους, αναζητώντας καινούργια πεδία κερδοφορίας, επενδύοντας σε λειτουργίες από της οποίες το κράτος αποσύρεται.

Στο νέο πλαίσιο, δημόσιες δομές και υποδομές ιδιωτικοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, αποκτούν χαρακτήρα **εμπορεύματος,** ενώ παράλληλα ξεσπούν αστικές αντιστάσεις όπως για το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης του πόσιμου νερού, το ζήτημα της στέγης ή το ζήτημα των εξώσεων που ακολούθησαν τις αποφάσεις «εξευγενισμού» τμημάτων πόλης, δηλαδή αστικών αναπλάσεων, όπως στη Μαδρίτη και το Πεκίνο το 2005. Όταν οι αντιστάσεις αποκτούν μεγάλη δυναμική, τυγχάνουν ανάλογης δημοσιότητας αλλά και καταστολής, όπως έγινε στο πάρκο Γκεζί της Κωνσταντινούπολης το 2013.

Υποστηρίζω ψυχή τε και σώματι τη μεγάλη αξία των αντιστάσεων στην απόσπαση του αστικού δημόσιου χώρου και για να επισημάνω

τη στενή σχέση των αγώνων αυτών με τους εργατικούς αγώνες, θα χρησιμοποιήσω εδώ την άποψη του καθηγητή Γεωγραφίας και Ανθρωπολογίας David Harvey «το γενικό επιχείρημα του Μαρξ είναι ότι η υπεραξία παράγεται στη διαδικασία παραγωγής», διευκρινίζοντας παράλληλα ότι «το προϊόν που παράγεται δεν έχει αξία, μέχρι αυτή να πραγματωθεί στην αγορά». Τώρα αν το καλοσκεφτούμε συνεχίζει ο Harvey, βλέπουμε ότι η αξία δεν γίνεται απαραίτητα αντιληπτή στο σημείο της παραγωγής αλλά κάπου αλλού. Για παράδειγμα, η αξία μπορεί να παράγεται σε ένα κινέζικο εργοστάσιο και στη συνέχεια να πραγματώνεται σε ένα εμπορικό κέντρο στο Οχάιο, τη Μελβούρνη ή τη Ντόχα.

Επομένως, η πόλη ως επίπεδο πραγμάτωσης της υπεραξίας, συνιστά μέρος της κυκλοφορίας του κεφαλαίου. Βλέποντάς το από την πλευρά της εργασίας, συνεχίζει ο Harvey, οι εργάτες μπορεί να αγωνίζονται για υψηλότερους μισθούς στον χώρο εργασίας και να το πετυχαίνουν, αλλά το επιστρέφουν στην αστική τάξη ως αύξηση ενοικίου ή λογαριασμού τηλεφώνου ή νερού, άρα θα πρέπει να ανησυχούν και να κινητοποιούνται και για την άνοδο του κόστους ζωής γιατί πλήττονται. Το απίστευτο με το κεφάλαιο είναι η ελαστικότητά του. Αν χάσει κάπου, κερδίζει αλλού. Σε μια περίοδο κοινωνικής δημοκρατίας, που είχε χάσει κάποια δύναμη στους εργασιακούς χώρους, προσπάθησε να επανακτήσει όσα είχαν κερδίσει οι εργαζόμενοι μέσω άλλων μηχανισμών. Άρα, οι αγώνες που δίνονται στις πόλεις για μια ανθρώπινη καθημερινότητα, είναι εξ' ίσου σημαντικοί με αυτούς στους εργασιακούς χώρους.

Θέλοντας να επιμείνω στην αξία των αστικών αντιστάσεων θα χρησιμοποιήσω και ένα απόσπασμα από συνέντευξη της Τουρκάλας πρώην πολιτικής αρθρογράφου, νυν συγγραφέως, Ετζέ Τεμελκουράν που ζει αναγκαστικά στο Ζάγκρεμπ, διωκόμενη από το καθεστώς Ερντογάν. «Η Τουρκία, λέει, οδεύει προς έναν 'εκντουμπαϊσμό'. Τα εμπορικά κέντρα που φυτρώνουν ακόμα και σε φτωχές περιοχές και οι ουρανοξύστες που υψώνονται και παρουσιάζονται από την κυβέρνηση ως δείγματα ευημερίας αποτελούν χαρακτηριστική εφαρμογή ενός τέλεια σχεδιασμένου κοινωνικού προγράμματος. Είναι ένα πρόγραμμα που 'τρέχει' την τελευταία δεκαετία από τη

δεύτερη πρωθυπουργική θητεία του Ερντογάν, προσβλέποντας στη μετατροπή των πολιτών σε υπάκουα καταναλωτικά όντα μιας κοινωνίας με συντηρητικές αξίες και την απομάκρυνση τους από τους δημόσιους χώρους και τους χώρους της διαμαρτυρίας. Η εξέγερση στο Γκεζί ήταν μια προσπάθεια αντίστασης σ' αυτό».

Ας έρθουμε τώρα στα καθ' ημάς. Σε μια ανάλογη περίοδο επίπλαστης ευμάρειας, όταν οι περισσότεροι είχαν δουλειά και το εισόδημα ήταν ικανοποιητικό -μιλάω για την εποχή Σημίτη την εποχή των μεγάλων έργων και ιδεών, όταν η ιδέα των Ολυμπιακών Αγώνων έγινε όργανο εκμαυλισμού και νάρκωσης των μαζών- γενικεύτηκε και εντάθηκε η επίθεση στους Δημόσιους Οργανισμούς, αλλά και στο περιβάλλον και στους δημόσιους ελεύθερους χώρους. Μιντιακά εργολαβικά και λοιπά συμφέροντα είχαν πρωτοστατήσει. Ο Λαμπράκης στο πάρκο Ελευθερίας, ο Κυριακού με τον Πανελλήνιο στο πάρκο του Πεδίου του Άρεως, ο Βαρδινογιάννης με τον Παναθηναϊκό και το γήπεδό του αρχικά στο πάρκο Γουδή και μετά στον Βοτανικό και στον Ελαιώνα, το ζεύγος Γουλανδρή με το μουσείο Μοντέρνας Τέχνης αρχικά στο άλσος Ρηγίλλης και μετά στο άλσος Ριζάρη, ο Βωβός στο Βοτανικό σε συνεργασία με τον Βαρδινογιάννη καθώς το Μολ του θα γινόταν δίπλα στο μελλοντικό γήπεδο του Παναθηναϊκού. Το κίνημα της Αθήνας, δεδομένου του συσχετισμού δυνάμεων και των συνθηκών, πέτυχε κάποιες νίκες και κατόρθωσε να σώσει κάποιους από του προαναφερθέντες χώρους με κινητοποιήσεις και προσφυγές στο ΣτΕ.

Στα Γιάννενα, η πολιτική της μετατροπής σε χώρους ιδιωτικού πλουτισμού, μιας σειράς εκτάσεων και εγκαταστάσεων δημοτικού ιδιοκτησιακού καθεστώτος και μάλλον στα πιο ενδιαφέροντα σημεία της πόλης, με τη μορφή της μακροχρόνιας παραχώρησης, ξεκίνησε από τη δεκαετία του '90 και εντάθηκε σ' αυτή του 2000-2010. Ήταν μια εκτενής διαδικασία που συμπεριέλαβε τις δημοτικές επιχειρήσεις τουρισμού και αναψυχής («Κυρά-Φροσύνη», παλιό μικρό αναψυκτήριο δίπλα στην Παμβώτιδα, «Όαση», αναψυκτήριο στην κεντρική πλατεία σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη, ξενοδοχείο «Ξενία» στη λεωφόρο

Δωδώνης σχεδιασμένο από τον Φίλιππο Βώκο, στα πλαίσια του προγράμματος των Ξενία από τον Ε.Ο.Τ.) και την εκ νέου κατασκευή της κεντρικής πλατείας ως «οροφή» υπογείου χώρου στάθμευσης ιδιωτικής εκμετάλλευσης. Εκτός αυτών, θύμα ιδιωτικοποίησης με την ευρύτερη έννοια, μπορεί να θεωρήσει κανείς την κατάληψη από κλειστά θηριώδη υπόστεγα του υπαιθρίου δημόσιου και ελεύθερου χώρου του Μώλου, επινόηση και δωρεά της Δημοτικής Αρχής στους παρακείμενους της λίμνης επιχειρηματίες ψυχαγωγίας, αλλά και τη «μαγική» εγκατάσταση στον εκτός σχεδίου αλλά παραλίμνιο τόπο του «Μάτσικα» του σταθμού των Κ.Τ.Ε.Λ. Ιωαννίνων.

Όπως γενικότερα έχει παρατηρηθεί, για την άλωση των δημοσίων χώρων, προηγείται ο μηχανισμός της απαξίωσής τους, και ακολουθεί η επινόηση αναπτυξιακών αναγκών κυρίως, και αστικών δευτερευόντως, στην οποία απαντά η επιχειρηματική πρωτοβουλία. Στην περίπτωση των Ιωαννίνων οι προαναφερθέντες χώροι, αφού εξέπεσαν λόγω δημόσιας διαχείρισης σαν Δημοτικές Επιχειρήσεις, ένας άλλος μηχανισμός ασχέτων αλλά επιτηδείων (Δημοτική Αρχή, μέρος των Μ.Μ.Ε., Εφορία Νεωτέρων Μνημείων) φρόντισε να εκμηδενίσει την αξία κάποιων και ως αρχιτεκτονικά έργα και εννοώ την «Όαση» του Κωνσταντινίδη και το «Ξενία» του Βώκου. Ο χαρακτηρισμός τους γενικόλογα ως άσχημα, παράταιρα, φτωχά και ψυχρά, που έπιανε τόπο σε μία εποχή πλουτισμού και ανάδειξης νέων κοινωνικών στρωμάτων, έγινε με πρόθεση να συσκοτιστεί η αρχιτεκτονική αξία των έργων.

Και όταν ξέσπασαν οι αντιστάσεις, από τις πράξεις των Διοικούντων αποκαλύφθηκαν και εμφανίσθηκαν η αδιαφορία για το υφιστάμενο Γενικό Πολεοδομικό Σχεδιασμό, η αδιαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων, η απουσία διαβούλευσης με τους φορείς και τις κινήσεις πολιτών για την κοινή περιουσία, η αυταρχική αντιμετώπιση των διαφωνούντων, η καταστολή και οι διώξεις, κυρίως όταν οι κινητοποιήσεις των πολιτών, δημιούργησαν ασφυκτική πίεση στους δημοτικούς διαχειριστές και στους φίλα κείμενους επιχειρηματίες.

Οι προαναφερθέντες δημόσιοι χώροι, για τους οποίους

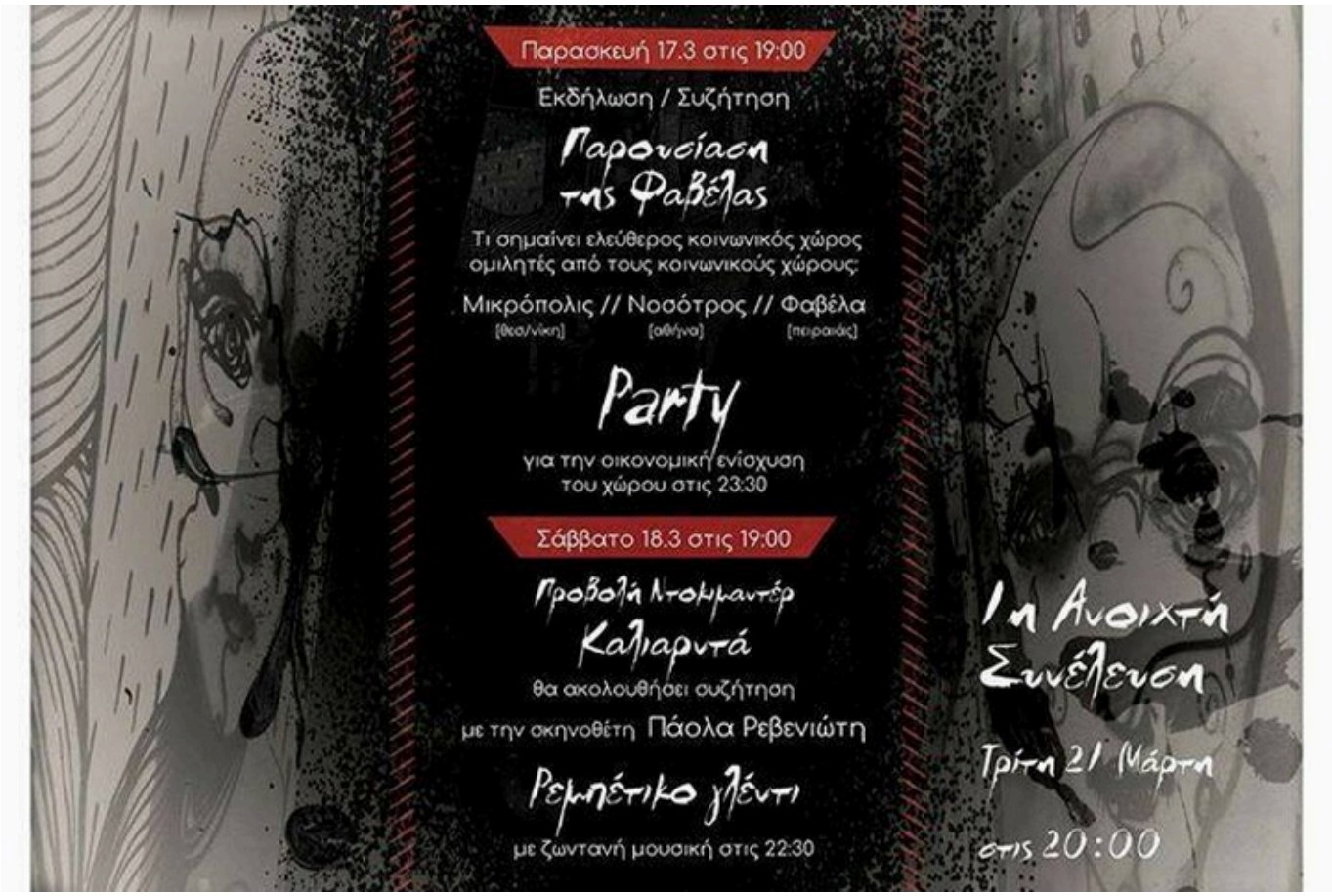
συγκροτήθηκε και κινητοποιήθηκε αφήνοντας παράδοση αγώνων για τον δημόσιο αστικό χώρο η «Επιτροπή Αγώνα Πολιτών», έχουν ιδιωτικοποιηθεί με τη διαφορά της «Όασης» όπου η «Κίνηση Πολιτών για την Όαση», αφού για χρόνια κράτησε ψηλά το ενδιαφέρον για το θέμα, πίεσε τον Δήμο να δεσμευτεί για την αποκατάσταση του έργου και του περιβάλλοντος χώρου στην αρχική μορφή. Πρότεινε την εγκατάσταση και νέων χρήσεων και την δημόσια διαχείρισή του ως μέσο προστασίας. Ο Δήμος προέβη μεν στην αποκατάσταση του κτιρίου μέσω ευρωπαϊκών προγραμμάτων αλλά εν συνεχεία με πλειοδοτικό διαγωνισμό επέλεξε τον σημερινό μισθωτή, έναν καινούριο ιδιώτη.

Δεν θα αναφερθώ αναλυτικά στα πάθη των προαναφερθέντων δημοσίων χώρων ως κτηρίων -περιβάλλοντος χώρου, ούτε και στις επιπτώσεις στην καθημερινότητα. Επέλεξα την σύντομη αναφορά στην κατασκευή του υπόγειου χώρου στάθμευσης στην κεντρική πλατεία της πόλης, που συμπυκνώνει τα αποτελέσματα στον περιβάλλοντα χώρο, στον Πολεοδομικό σχεδιασμό, στη φυσιογνωμία της πόλης και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Το 1992 η πλατεία χωρίστηκε από τον λοφίσκο στην κορυφή του οποίου έστεκε, με την διάνοιξη του «μικρού δακτυλίου» όπως τον χαρακτήρισαν, ο οποίος θα διοχέτευε την εκ της εισόδου της πόλης κυκλοφορία, στο χαμηλότερο υψομετρικά τμήμα της, παρακάμπτοντας το κέντρο. Στόχος ήταν η πεζοδρόμηση της Λεωφόρου Δωδώνης και η επαύξηση του ελεύθερου χώρου της πλατείας, από το κτήριο της πρώην Νομαρχίας, νυν Περιφέρειας μέχρι το Δημαρχείο. Με τη δημιουργία της παράκαμψης, για την οποία δεκάδες δέντρα κόπηκαν, ενώ η πλατεία ακρωτηριάστηκε και απομειώθηκε, η αισθητική της τραυματίστηκε και η λειτουργικότητά της διαταράχθηκε, καθώς έπαψε η επικοινωνία της άνω πόλης με τις κάτω συνοικίες που γινόταν μέσω της πλατείας, η πεζοδρόμηση της λεωφόρου Δωδώνης δεν υλοποιήθηκε. Εν αντιθέσει, η πραγματοποίηση της παράκαμψης ήταν η αφορμή για την παραχώρηση της πλατείας σε ιδιωτική επιχείρηση από το 2000, για την κατασκευή και εκμετάλλευση για 25 χρόνια, χώρου στάθμευσης 526 οχημάτων.

Η κατασκευή του υπόγειου γκαράζ δεν υπαγορεύθηκε από καμιά μελέτη, δεν εντάχθηκε σε κανέναν ευρύτερο σχεδιασμό αλλά αντιθέτως λειτουργεί ως πόλος έλξης περισσότερων αυτοκινήτων στο κέντρο και επιβάλλει τη συνέχιση της λειτουργίας της Λεωφόρου Δωδώνης, ως αυτοκινητόδρομου. Αποτέλεσμα των αποφάσεων αυτών, ήταν η λειτουργική, αισθητική και περιβαλλοντική υποβάθμιση του πολεοδομικού κέντρου. Έτσι, η σημερινή πλατεία, καθώς περιβάλλεται από δρόμους, λειτουργεί σαν κυκλοφοριακός κόμβος και χώρος στάθμευσης. Ελλείψει δε πρασίνου, βιώνεται από τους πολίτες σαν τόπος που έχει χάσει το νόημα της στάσης, της χαλάρωσης, της επικοινωνίας, της ανταλλαγής, του παιχνιδιού. Στην άκρη της πλατείας, στέκει το κτίριο της «Όασης» του Άρη Κωνσταντινίδη, που αφού δεν αφανίστηκε, είναι το μόνο που δίνει ρόλο στην πλατεία και κέντρο στην πόλη.

**Αρχιτέκτων Μηχανικός – Εισήγηση στη συζήτηση για τον Δημόσιο Χώρο, που έγινε στα Γιάννενα την Παρασκευή 23/6/2017, στα πλαίσια του τριήμερου φεστιβάλ της Χειρονομίας Αντιεξουσιαστικής Κίνησης.*

Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος “Φαβέλα” στον Πειραιά | 17-18/03

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκεύη 17- Σάββατο 18 Μαρτίου

Η εμφάνιση των ελεύθερων κοινωνικών χώρων συνέπεσε με την πηγαία ανάγκη ενός σημαντικού κομματιού της κοινωνίας, να συνυπάρξει, να επικοινωνήσει, να συναποφασίσει, να ζήσει, έξω από το κυρίαρχο μοτίβο του ιδιωτικά ή κρατικά οριοθετημένου χώρου. Μία ανάγκη για την συλλογική και ατομική ανάπτυξη και εκδήλωση ενδιαφερόντων, δραστηριοτήτων και ανησυχιών χωρίς τη διαμεσολάβιση του χρήματος, της καταπίεσης και της επιβολής. Με βάση αυτήν την ανάγκη ολοένα και περισσότερος κόσμος αγκάλιασε τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, που πλέον αποτελούν έναν **κοινωνικό θεσμό**, αναδεικνύοντας ένα διαφορετικό τρόπο διαχείρισης ενός χώρου και συνολικότερα ένα διαφορετικό τρόπο διαμόρφωσης της καθημερινότητας. Μιας καθημερινότητας που αγκαλιάζει και αποδέχεται το διαφορετικό, που είναι συνυφασμένη με το συλλογικό, που διαμορφώνει όρους ζωής αντίθετους με αυτούς της αποξένωσης, της ιδιώτευσης και της απάθειας.

Η Φαβέλα λοιπόν, είναι ένας αυτοδιαχειριζόμενος χώρος, που έχει ως στόχο να αποτελέσει κόμβο ακηδεμόνευτης πολιτικής και πολιτιστικής έκφρασης στον Πειραιά. Η Φαβέλα δεν ανήκει σε κανέναν και ανήκει σε όλους, όσους επιθυμούν να συνδράμουν στη διαμόρφωση ενός πεδίου ελεύθερης έκφρασης και δημιουργίας μέσα στην πόλη. Άνοιξε με την προσπάθεια ανθρώπων και ομάδων που νιώθουν τον εγκλωβισμό μέσα σε ένα αστικό τοπίο και περιβάλλον εμποτισμένο και αλλοτριωμένο από τα επιχειρηματικά, κυβερνητικά και εκκλησιαστικά συμφέροντα. Η φιλοδοξία μας είναι η Φαβέλα, εμπνευσμένη από τις βαμμένες με αίμα φτωχογειτονιές της Βραζιλίας, να είναι το πρώτο βήμα στο συνολικότερο επαναπροσδιορισμό του δημόσιου χώρου, με όρους ελευθερίας και ανοιχτότητας.

Στη Φαβέλα κανείς δεν κάνει “κουμάντο”. Οι αποφάσεις λαμβάνονται στις εβδομαδιαίες ανοιχτές διαχειριστικές συνελεύσεις, όπου ο καθένας έχει τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής. Δεν χρηματοδοτείται, ούτε στηρίζεται από οποιονδήποτε κρατικό-κομματίκο φορέα, παρά μόνο από τα έσοδα του μπαρ και τη συνεισφορά όσων επιθυμούν να συμμετάσχουν στις συνελεύσεις της. Φιλοδοξεί να φιλοξενήσει αυτό-οργανωμένες πολιτιστικές και πολιτικές ομάδες, δομές και πρωτοβουλίες πολιτών, που αποδέχονται το πλαίσιο της αυτοδιαχείρισης και της κοινωνικής απεύθυνσης.

Η φαβέλα είναι ένας χώρος που θα χωρέσει:

Όσους και όσες αντιστέκονται, σε ρατσιστικές-φασιστικές-σεξιστικές αντιλήψεις, λογικές καταστολής και περιορισμού των δικαιωμάτων καθώς και σε ότι υποβαθμίζει ακόμα περισσότερο την γειτονιά που ζούμε.

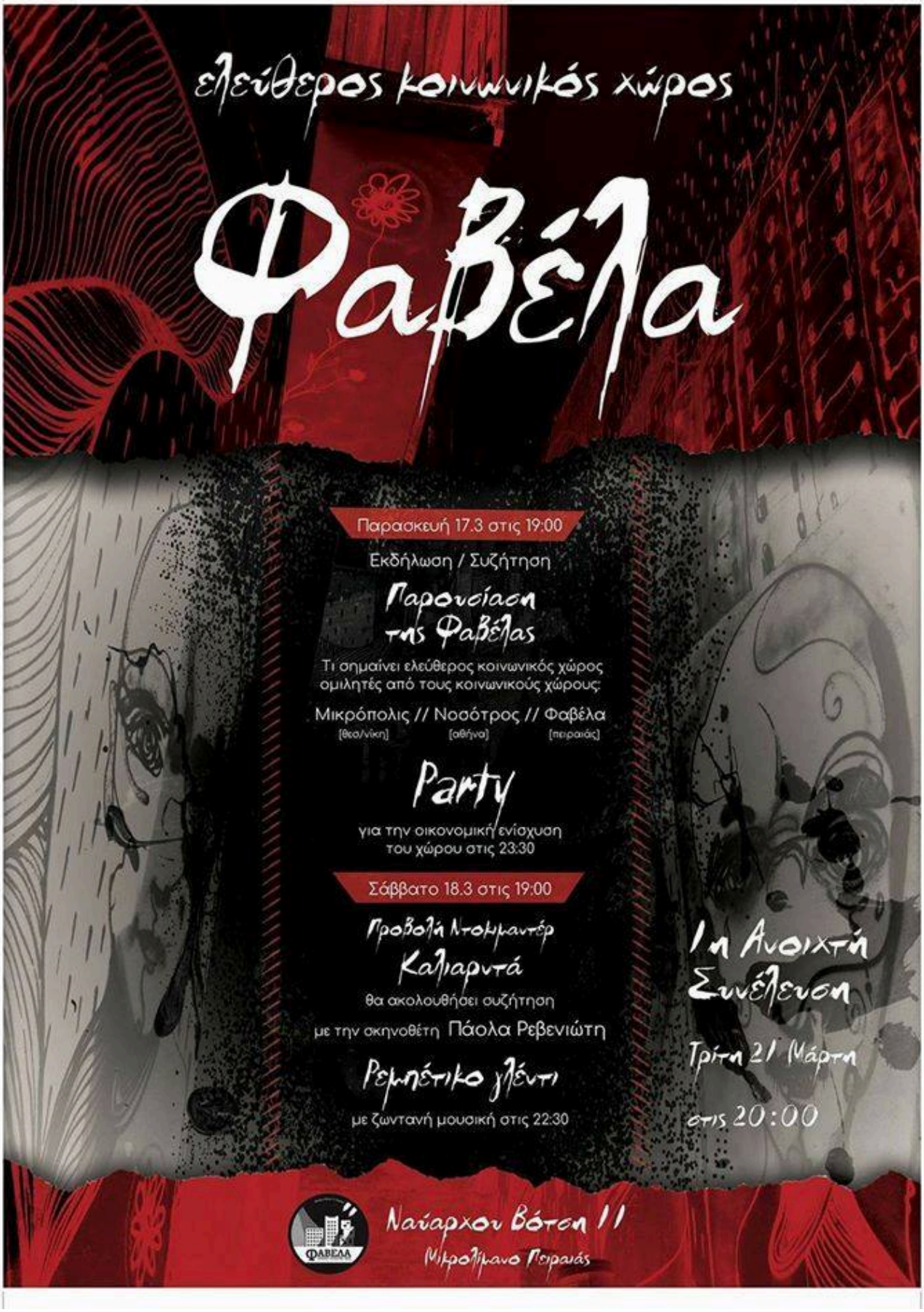
Όσους και όσες θέλουν να οργανώσουν και να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους σε πρόσφυγες, άνεργους, φτωχούς, να δημιουργήσουν οποιαδήποτε δομή δωρεάν παροχής μαθημάτων, νομικής υποστήριξης, να βρουν ένα χώρο για τις συναντήσεις τους.

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκεύη 17- Σάββατο 18 Μαρτίου:

Παρασκεύη 17 Μαρτίου: Εκδήλωση- Συζήτηση “Παρουσίαση της Φαβέλας”. (19:00μμ)
Τι σημαίνει ελέυθερος κοινωνικός χώρος.
Την εκδήλωση θα στελεχώσουν ομιλητές από τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους Ελεύθερος κοινωνικός χώρος Nosotros (NosotrosSocialCentre), Micropolis social space for freedom και της Φαβέλας.
θα ακολουθήσει πάρτυ οικονομικής ενίσχυσης του χώρου. (23:30)

Σάββατο 18 Μαρτίου: Προβολή ντοκιμαντέρ “Καλιαρντά”. Θα ακολουθήσει συζήτηση με τη σκηνοθέτη Πάωλα Ρεβενιώτη. (19:00)
Θα ακολουθήσει ρεμπέτικο γλέντι με ζωντανή μουσική. (22:30)

1η ανοιχτή συνέλευση της Φαβέλας, την **Τρίτη 21 Μαρτίου** στις 20:00
Ναυάρχου Βότση 11, στο Μικρολίμανο.

ελεύθερος κοινωνικός χώρος
Φαβέλα
Παρασκευή 17.3 στις 19:00
Εκδήλωση / Συζήτηση
Παρουσίαση της Φαβέλας
Τι σημαίνει ελεύθερος κοινωνικός χώρος
ομιλητές από τους κοινωνικούς χώρους:
Μικρόπολις // Νοσότρος // Φαβέλα
[θεσ/νίκη] [αθήνα] [πειραιάς]
Party
για την οικονομική ενίσχυση
του χώρου στις 23:30
Σάββατο 18.3 στις 19:00
Προβολή ντοκιμαντέρ
Καλιαρντά
θα ακολουθήσει συζήτηση
με την σκηνοθέτη Πάολα Ρεβενιώτη
Ρεμπέτικο γλέντι
με ζωντανή μουσική στις 22:30
1η Ανοιχτή Συνέλευση
Τρίτη 21 Μάρτη
στις 20:00
ΦΑΒΕΛΑ
Ναύαρχου Βότση 11
Μικρολίμανο Πειραιάς